

Riksdagens snabbprotokoll 2018/19:90

Fredagen den 10 maj

Kl. 09.00–11.44

Det justerade protokollet beräknas utkomma om tre veckor.

§ 1 Aktuell debatt med anledning av Klimatpolitiska rådets rapport

Anf. 1 JENS HOLM (V):

Fru talman! Ärade riksdagsledamöter! Åhörare! Vi debatterar nu den första granskningen av regeringens politik, gjord av det Klimatpolitiska rådet.

Det är en svidande vidräkning av den förda politiken som rådet framför. Sverige kommer inte att nå målet om nettonollutsläpp till 2045. Ej heller transportsektorns mål för 2030, som särskilt granskats i denna viktiga rapport.

Vi ser nu att utsläppen i Sverige till och med ökar. Vi i Vänsterpartiet vill därför att riksdag och regering utlyser nödläge för klimatet.

Genom att utlysa nödläge för klimatet visar vi att vi tar klimatfrågan på största tänkbara allvar. Det handlar om att vi behöver rädda vår civilisation från en farlig och okontrollerbar klimatförändring. Den frågan måste överordnas alla andra politiska beslut.

Jag ser fram mot att debattera detta med er, kära ledamöter!

Anf. 2 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Vänsterpartiet för att man tog initiativet till denna viktiga debatt och lyfter fram klimatpolitiken i kammaren.

Det är svårt att föreställa sig någonting viktigare, för 100 meter härifrån sitter nu skolstrejkande ungdomar som kräver att vi här i kammaren lever upp till vårt ansvar för klimatavtalet i Paris. De säger att de inte har någon anledning att utbilda sig när vi inte ger dem en framtid. Det är ett kusligt budskap, men ändå logiskt. Hos dem och på många andra håll höjs röster som menar att jordens klimat befinner sig i ett nödläge. Det håller jag med om. Det har vi i Miljöpartiet sagt länge.

Det var den insikten som gjorde att vi i Miljöpartiet för sju år sedan föreslog att Sverige skulle inrätta ett klimatpolitiskt ramverk med ambitiösa klimatmål, en klimatlag och ett oberoende råd som granskar regeringens samlade politik. Nästan alla riksdagspartier slöt upp bakom tankarna och bidrog med egna delar.

Det samarbetet har gett Sverige en av de starkaste lagstiftningarna i världen på klimatområdet.

En viktig del i ramverket är att varje ny regering ska presentera en handlingsplan som beskriver vilken klimatpolitik som kommer att bedrivas under mandatperioden. Den bereds nu inom regeringen och kommer att redovisas i höst. Självklart är Klimatpolitiska rådets rapport ett centralt underlag.

Fru talman! Det finns många viktiga slutsatser och rekommendationer i rådets rapport. Jag vill särskilt nämna tre.

Det första är att Sverige, trots allt som gjorts, är långt från att uppfylla vår del av ansvaret för Parisavtalet. Det kan inte råda något tvivel om att behovet av åtgärder är stort och brådskande.

Det andra jag vill lyfta fram är att vi inte kan skriva under Parisavtalet med ena handen och med den andra bevilja fossila subventioner och fortsätta med politik som låser fast oss i fossilberoende. All relevant politik och lagstiftning måste anpassas till klimatmålen.

Detta leder till det tredje som jag vill lyfta fram: att alla sektorer och aktörer måste vara delaktiga i arbetet. Ansvaret ligger hos oss alla. Vi måste alla göra vad som krävs. Ingen kan längre säga att någon annan ska göra jobbet, och ingen kan längre sitta på läktaren och kommentera eller klappa händerna eller ta avstånd. Det här måste vi göra tillsammans.

Den beslutsamhet och enighet som fanns när det klimatpolitiska ramverket och de ambitiösa målen antogs behöver följas upp med en lika bred enighet och samverkan när det gäller åtgärder. Klimatet får inte bli en fråga där planeten offras för billiga politiska poänger.

Fru talman! Det är min avsikt att den klimatplan som nu bereds ska inkludera viktiga rekommendationer som kommer från Klimatpolitiska rådet och Naturvårdsverket men även från civilsamhället, näringslivet och andra politiska partier. Det är min ambition att handlingsplanen ska vara hela Sveriges plan.

Jag vill därför rikta en uppmaning till kammaren. Om det finns en enda fråga där vi måste samarbeta är det klimatfrågan. Vi har visat att det är möjligt att enas tidigare. Låt oss visa att vi kan göra det även i fortsättningen. Ja, det är ett nödläge, och det som krävs i sådana lägen är att vi agerar och samarbetar.

Jag ser fram emot konkreta inspel från alla partier och hoppas att alla partier utvecklar egna skuggplaner som kan bidra, på samma sätt som alla partier presenterar egna skuggbudgetar. Låt oss ge ungdomarna en framtid!

Anf. 3 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Vi behöver genomföra en omfattande samhällsförändring för att nå klimatmålen. Det handlar om en omställning som behöver involvera hela samhället och som går hand i hand med arbetet med omfördelnings- och jämlikhetspolitiken. Ingen ska lämnas efter när vi nu växlar upp klimatarbetet.

Vi ska nå nettonollutsläpp till 2045. Det innebär nollutsläpp i de flesta sektorer. Transportsystemet behöver ställas om, industrins utsläpp måste minska till nära noll och vi måste skapa förutsättningar för att lagra koldioxid för att nå negativa utsläpp.

De tekniska förutsättningarna för att ställa om är goda, men forskning och fortsatta satsningar på Industriklivet är viktigt. Det svenska näringslivet har en stark vilja till omställning. Inom initiativet Fossilfritt Sverige har branscherna själva tagit fram färdplaner mot nollutsläpp. Omställningen är en förutsättning för konkurrenskraft. EU-kommissionen beräknar att 2 miljoner nya jobb skapas när EU nu sätter målet att nå nettonollutsläpp till 2050.

Fru talman! Vi kommer inte att klara att nå klimatmålen själva. Vi behöver jobba tillsammans i EU och globalt. EU har de ekonomiska förutsättningarna men också ett ansvar att ta ledartröjan i det internationella klimatarbetet. Vi måste vara en stark kraft i FN och i EU för en mer ambitiös klimatpolitik. EU:s samlade utsläpp måste minska snabbare än de gör i dag.

Fru talman! Vi måste visa mod, ta ansvar och samarbeta för att rädda klimatet.

Anf. 4 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Klimatet är en av vår tids stora frågor, och Sveriges riksdag har kommit överens om världens kanske mest ambitiösa klimatmål. Under alliansregeringen minskade utsläppen med 20 procent, samtidigt som tillväxten ökade med 10 procent. Det var en politik som gjorde nytta för klimatet på riktigt.

Under den rödgröna regeringen ser vi i stället att utsläppen ökar. Så sent som i går kom siffror från Naturvårdsverket som visar att utsläppen ökade under 2018. Vi har alltså kommit längre från att nå våra mål. På frågan om detta är ett misslyckande svarar Isabella Lövin nej. I stället skyller hon på allt från konjunktur till väder.

Detta bekräftar den kritik som Moderaterna tillsammans med tunga instanser som Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen har riktat mot den rödgröna regeringens politik eftersom den inte levererar resultat. Det har varit fyra förlorade år för klimatet.

Detta är allvarligt, och rapporten från Klimatpolitiska rådet förstärker den oro många av oss känner. Rådet konstaterar att vi inte kommer att nå våra mål med

regeringens politik och kritiserar även att redovisningen av effekterna av regeringens klimatpolitik inte lever upp till kraven i klimatlagen.

Det måste vara slut på en resultatlös symbolpolitik. Det räcker inte med att klistra etiketten ”klimat” på en reform och hoppas att den ska ge effekt. Det behövs en fokuserad politik som tar sikte på att få ned utsläppen från framför allt transporterna och industrin, som står för var sin tredjedel av våra utsläpp.

Därför har vi i vår budget satsat på en utbyggnad av infrastrukturen för laddstolpar längs våra vägar. Vi vill skruva upp dagens reduktionsplikt med högre krav på inblandning av biodrivmedel. Vi vill också införa ett klimatavdrag för företag som investerar i teknik som radikalt minskar eller raderar deras utsläpp.

Vi behöver även säkra en fossilfri energiförsörjning genom både mer förnybart och kärnkraft för att kunna elektrifiera våra transporter och vår industri. Tyvärr ser vi att regeringens skattehöjningar på kraftvärme och utfasning av kärnkraft snarare kommer att leda till mindre och inte mer el.

Regeringen mäter effekten av sin politik i antalet spenderade kronor när den borde utvärderas utifrån sänkta utsläpp. Och där har regeringen misslyckats radikalt. Ska vi nå våra klimatmål har vi inte råd med symbolpolitiken. Det behövs en nystart för svensk klimatpolitik, och klimatpolitiska rådets rapport och kritik understryker på alla sätt varför.

Anf. 5 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag Klimatpolitiska rådets rapport. Det finns mycket intressant i rapporten och en hel del bra slutsatser, exempelvis att regeringen bättre bör utvärdera nyttan av sin politik och inte bara tala om kronor och ören som satsas. Men tyvärr har vi någonstans hamnat i ett typiskt svenskt klimatpolitiskt perspektiv där vi enbart tittar på Sverige och missar det globala perspektivet.

Klimatpolitiska rådets rapport saknar just ett globalt perspektiv och konsekvensanalyser av hur svenska policyer är beroende av vad som händer på den globala arenan för att fungera och inte bara bli extremt kostsamma. Detta är inte i grunden Klimatpolitiska rådets fel utan beror på de sju partier som varit överens om att inrätta det i dessa former.

Vad man borde tala mer om är teknisk utveckling, forskning och innovationer. Det är detta som slutligen kommer att avgöra. Det är inte skatter, subventioner och regleringar som kommer att minska världens växthusgasutsläpp. Vi kan inte på något sätt förtränga att över 80 procent av all energi i dag är fossil. Världen är fullständigt beroende av fossila energikällor – det är ett faktum.

När man tittar på statistiken ser man att sol och vind är närmast negligerbara. De står för någon enstaka procent. Tillväxten är förhållandevis god, men dessa energikällor kommer de närmaste decennierna fortfarande att ligga på en extremt låg nivå, enligt alla analyser som finns.

Energilagring i större skala är fortfarande inte kostnadseffektivt. Det kräver helt enkelt för mycket energi att genomföra. Utbyggnaden av kol, olja och gas pågår fortfarande i stor skala runt om i världen. Enligt de senaste prognoserna kommer oljekonsumtionen att fortsätta att öka betydligt fram till 2040. Detta är den verklighet vi befinner oss i, varför detta ensidiga fokus på Sverige – som om vi befann oss under något slags kupol – närmast ter sig löjväckande.

Fru talman! I Sverige subventionerar vi exempelvis elbilar för miljarder de närmaste åren. Dessa bilar hamnar sedan i Norge, ofta redan efter ett halvår. Subventionerna går alltså till företag, biltillverkare, välbärgade människor och till Norge, samtidigt som de människor som skulle vilja köpa dessa bilar på andrahandsmarknaden i Sverige inte kan göra det. Dessutom straffbeskattar vi vanliga barnfamiljer som kanske köper en Dacia som de precis har råd med.

Fru talman! Vi har ett växande bensinskatteuppror i Sverige. Drivmedelspriserna skenar, och klyftorna mellan land och stad är på allvarliga nivåer. Då har Sveriges politiker gett Klimatpolitiska rådet ett perspektiv som gör att deras förslag landar i ökade styrmedel, det vill säga skattehöjningar.

Anf. 6 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Vi har haft en oroväckande utveckling de senaste åren.

Klimatpolitiska rådet skriver: "Sverige har haft en långvarig trend med minskande utsläpp, men från 2015 har takten i utsläppsminskningen saktat in." Fundera på vad som hände då! Nu ökar dessutom utsläppen. Detta är ett misslyckande för Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Vi måste minska utsläppen *och* öka tillväxten. Om man skyller på att vi har haft en stark konjunktur är det ju konjunkturen som är problemet. Då är man uppenbarligen emot tillväxt. Det är inte okej.

Vi ska vara ett föredöme i världen. Då måste vi skippa krångliga regler och höga kostnader som hindrar företag och människor från att vara med och ställa om. Då behöver vi lösningar där utmaningarna finns, och då behövs också bra levnadsvillkor.

Man talar ofta om detta som en motsättning mellan stad och land. Och ja, det är det. Det är nämligen landsbygden som sitter på alla lösningar. Där finns skog, energi, gödsel, avsättning för att producera mat och redan utbyggd infrastruktur för elbilen. Det är landsbygden som är den stora vinnaren på den gröna omställningen. Det är staden som behöver landsbygden.

Vi i Sverige ska göra sådant som andra vill kopiera och dra nytta av. Det är så vi blir riktiga föregångare. Vi har satt världens tuffaste klimatmål, och vi ska leva upp till dem. Ska vi klara denna omställning måste vi visa på alla fördelar. Det går inte att bara tala om hot och problem och ägna sig åt skräckpropaganda. Vi måste visa på alla fantastiska möjligheter. Det är det alla andra länder vill ha.

Det finns mycket mer att ta tag i här i Sverige. Vi har miljöbilar som exporteras en masse. Den svenska

biogasen konkurreras ut av dubbelsubventionerad dansk dito. Produktionen av inhemska biodrivmedel har inte kommit igång, så vi dammsuger världsmarknaden. Men mycket är på gång. Centerpartiet har fått igenom otroligt mycket i januariavtalet.

Vi måste klara av att visa på möjligheterna. När vi drar en elkabel till Litauen och exporterar svensk förnybar el är det bra för att de blir mindre beroende av rysk olja och gas. De blir mindre beroende av skurkstaten, på samma sätt som när vi slutade importera den ryska olja som vi körde våra bilar på. Vi får ett bättre säkerhetspolitiskt läge och en ökad självförsörjningsgrad.

När elbilarna rullar på våra gator får vi också minskade partikelutsläpp. Det är bra för hälsan. Minskat buller gör att vi kan bygga fler bostäder.

Klimatpolitiken, rätt utförd, ger fantastiska möjligheter. Centerpartiet är det parti som tror på teknikutveckling, på människors inneboende kraft att göra gott och på grön tillväxt och företagande. Det är så vi klarar klimatutmaningen, inte bara i Sverige utan i hela världen – genom möjligheter och genom att ta ledartröjan och visa vägen.

Anf. 7 JENS HOLM (V):

Fru talman! Det som är helt uppenbart i rapporten från Klimatpolitiska rådet är att dagens politik inte på långa vägar räcker. Rådet konstaterar att klimatmålen måste integreras i alla politiska beslut, i alla offentliga utredningar och i alla propositioner som läggs fram av regeringen. Det innebär också att våra myndigheter måste få nya uppdrag och att våra statliga bolag måste få nya ägardirektiv.

Det håller inte att vi till exempel har en försvarsmakt som rutinmässigt säger nej till etablerande av all ny vindkraft i Sverige. Det håller inte att vi har en statlig myndighet, Swedavia, som vill fördubbla antalet avgångar med flyg till och från Arlanda.

Här vill jag fråga klimatministern: Var finns planen för att integrera klimatfrågan i alla politiska beslut?

I rapporten konstateras också tydligt att vi i dag har en infrastrukturplanering som inte alls förhåller sig till våra klimatmål. Trafikverket och infraplanerarna verkar leva i sitt eget universum och planerar för nya motorvägar och växande utsläpp baserat på prognoser om mer bilism.

Isabella Lövin, vad är planen för att ändra på infrastrukturplaneringen i Sverige, så att vi får en planering som helt och hållet integrerar klimatfrågan?

Rapporten tar också upp den viktiga frågan om att utjämna skillnader i Sverige. Vi kan inte ha en politik som gör att människor som bor på landsbygden känner sig lämnade därhän eller där människor med liten plånbok tycker att rika kan fortsätta leva sitt liv i sus och dus och belasta klimatet flera gånger mer än vanliga människor. Jag tror att det är otroligt viktigt att vi får en tydlig rättvisedimension i klimatpolitiken. Det har jag saknat hittills i den svenska debatten.

Isabella Lövin har helt rätt i att det råder ett nödläge för klimatet. Men vilka slutsatser drar då hon och regeringen av det? I Storbritannien, Irland, Skottland, Wales och ett stort och växande antal kommuner har man utlyst nödläge för klimatet. Det innebär att man bestämmer sig för att prioritera klimatfrågan framför alla andra frågor.

Att utlysa ett nödläge för klimatet skulle vara en tydlig signal till de aktivister som demonstrerar på våra gator och de elever som strejkar här utanför just nu om att vi tar deras oro på allvar, att vi kommer att göra mer och att vi kommer att prioritera klimatfrågan framför alla andra politiska frågor.

Isabella Lövin och alla andra debattörer här, är ni beredda att, precis som vi i Vänsterpartiet, att utlysa nödläge för klimatet?

Anf. 8 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! En nedgång med 2 procent på tre år är betydligt sämre än en nedgång med 19 procent på åtta år. I går kunde vi läsa att utsläppen under 2018 faktiskt har ökat. Det håller inte! Vi måste hålla en kurva som leder till att vi når det svenska 2030-målet. Då måste vi rikta om fokus från symbolåtgärder till förändringar som faktiskt ger större kvantitativ effekt.

Det var en rätt intressant dragning vi hade för en tid sedan när representanter från trafikutskottet och miljö- och jordbruksutskottet var samlade för att få höra de stora dragen i rådets rapport.

För mig som landsbygdsbo var det tillfällen under dragningen då jag inte visste om jag skulle skratta eller gråta. När jag sedan fick läsa rapporten mer ingående hade rådet ändå kommit med några rekommendationer som visar att allt inte kretsar kring Södermalm.

I rekommendationerna skriver rådet att vi bör beakta de skilda förutsättningarna mellan stad och land och att vi bör utjämna negativa fördelningspolitiska effekter. Vidare skriver rådet att en effektiv klimatpolitik bygger på legitimitet, tillit, rättvisa och acceptans. Den meningen är oerhört viktig. Det är lätt att sätta sig på sina höga hästar när man bor i en större stad och har helt andra förutsättningar att ställa om eller välja kollektivtrafik jämfört med på landsbygden.

Rådet tar även upp vikten av samverkan mellan politik och industri när det gäller industrins omställning. Medbestämmandet ger den tillit och legitimitet som krävs. När industrin sedan lyckas ställa om har vi stora miljövinster att hämta hem.

Transportföretagen ser gärna längre och tyngre lastbilar för att få färre transporter på våra vägar. Även om vi vill föra över så mycket gods som möjligt på järnväg måste vi ända ha lastbilar i framtiden. Trafikverket har visat att vi för 150 miljoner kronor skulle få 450 mil sammanhållet vägnät som skulle fungera för lastbilar på 34,5 meter. Tyvärr har detta fastnat någonstans på vägen i regeringens kvarnar. Tråkigt, för det skulle drastiskt minska utsläppen.

Forskning visar att vi kan komma mycket längre när det gäller biobränsle, vilket jag också tog upp under gårdagens frågestund. Forskare har visat hur enbart

rester från skogsavverkning kan försörja hela det svenska inrikesflyget med biobränsle utan att mer skog behöver avverkas.

När det gäller elektrifieringen, som rådet är tydligt med att man måste påskynda, ser vi i Kristdemokraterna på hur vi, förutom att satsa på teknikneutral laddinfrastruktur, ska elektrifiera de större vägarna för tyngre fordon. Här är det av stort värde att samarbeta med andra länder i Europa för att vi ska få samma tekniska lösning.

Slutligen, fru talman: Norge har pekat ut riktningen när det gäller elektrifiering av inrikesflyget. Och kan Norge kan vi!

Anf. 9 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Den nya klimatlagen trädde i kraft den 1 januari 2018, och Klimatpolitiska rådet ska göra årliga utvärderingar av klimatpolitiken. I årets rapport har man haft fokus på transportsektorn, en sektor som står för en tredjedel av Sveriges samlade koldioxidutsläpp. Man konstaterar kallt att vi med nuvarande förutsättningar bara når halvvägs till målet om att minska utsläppen med minst 70 procent till år 2030.

Vi vet att just transportfrågor upplevs som väldigt nära den enskilda medborgaren och kan separera och segregera människor om vi inte fattar kloka beslut och ser till helheten. Det ställer faktiskt krav på både kraftfulla politiska åtgärder och på att vi ska beakta de skilda förutsättningarna mellan till exempel stad och landsbygd.

Ska klimatpolitiken kunna genomföras räcker det inte med vare sig politiska pamfletter, piskor eller morötter. Den måste faktiskt byggas på samförstånd, förståelse, acceptans och samverkan. Alternativet är kaos och gula västar på gatorna, och det är ett uttryck för frustration. Alternativet är också att ungdomar går från skolan för att strejka, och det är också ett uttryck för frustration.

Liberaler tror på grön skatteväxling. Förearen bör betala. Därför vill vi höja skatter på utsläpp och miljöskadlig verksamhet genom att ta bort skattesubventioner till fossila bränslen, reformera reseavdraget, höja förmånsvärdet på bilar som inte är miljöbilar – för övrigt ett uttryck som vi måste definiera betydligt bättre än vi gör i dag – samtidigt som vi vill sänka skatten på jobb och företagande just för att det ska löna sig med en grön skatteväxling.

Även flyget ska naturligtvis stå för sina klimatkostnader. Som en del av januariavtalet kommer ett förslag om miljöstyrande start- och landningsavgifter att tas fram, och en hög inblandning av hållbart, förnybart bränsle ska ges ekonomiska incitament. När ett system för flygbränsleskatt finns på plats vill vi också att det ska ersätta dagens biljettskatt på flyget. Det flyg som släpper ut mer ska betala mer än det som släpper ut mindre, och det ska vara lätt för oss som konsumenter att göra rätt. Därför vill vi också införa en obligatorisk klimatdeklaration vid köp av flygresor.

Fru talman! Att vi måste använda mer fossilfri el när vi ser elen som lösning på alla våra problem är

självklat. Vi vill därför ha mål om 100 procent fossilfritt elsystem med en mix av kärnkraft, vattenkraft och förnybart. Vi menar att kärnkraften behövs för klimatets skull, vilket också FN:s klimatpanel tycker.

Anf. 10 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Efter att ha lyssnat på anförandena från andra partier kan jag konstatera att det är högt och lågt i debatten.

Jag märker ett engagemang i kammaren, och det är hoppingsivande. Jag noterar också att flera av ledamöterna efterlyser fler detaljer. Förutom de breda slutsatser som jag nämnde nyss har rådet lämnat en rad mer detaljerade förslag som vi tittar på. Samma sak gäller civilsamhällets checklista och näringslivets färdplaner. De ger regeringen en tydlig fingervisning om vad de efterlyser för att kunna bidra till nollutsläpp 2045.

Här kan jag nämna några förslag som jag tycker är inspirerande. Till de mest självklara hör förslaget om att ta bort undantag från koldioxidskatt i de sektorer som i dag har sådana. Rådet påpekar att sådana undantag är ett missriktat sätt att ge stöd, eftersom de upprätthåller beroendet av fossila bränslen. Det finns andra sätt att ge bättre stöd.

Ett annat förslag handlar om att industrin behöver ett långsiktigt stöd för att utveckla ny teknik som ger språng i utvecklingen, snarare än myrsteg, åt rätt håll. Detta är något som regeringen redan gör, men det är en inriktning som vi kommer att fortsätta med och fördjupa.

En stor del av rapporten ägnas åt transporternas utsläpp. Här finns många förslag. Det kommer att behövas en hel verktygslåda. Det finns ingen enstaka magisk lösning, inget alexanderhugg. Rådet vill exempelvis se ett slutår för försäljning av fossila drivmedel. Och regeringens ambition är att försäljningen av fossildrivna bilar ska upphöra 2030 – det är något som det redan finns en majoritet för i kammaren.

Elektrifiering av transporterna går snabbt men inte tillräckligt snabbt. Det behövs fler laddstationer, särskilt på landsbygden i de så kallade vita fläckarna. Det behövs bättre möjligheter att producera och också använda biodrivmedel.

En utgångspunkt för regeringen, som understryks av rådets rapport, är att man ska ta hänsyn till fördelningseffekterna. Målet är att klimatpolitiken ska minska klyftorna och göra det lättare att göra rätt, inte tvärtom.

Dessa förslag och många fler bereds nu. Jag tror att jag har varit tydlig med att denna handlingsplan ska vara hela regeringens förslag. Processen är därför bred. Det är alldeles för tidigt att i dag gå in närmare på våra diskussioner eller på vad som kommer att ingå eller inte. Men de flesta är eniga om att utsläppen måste minska snabbt, och regeringen lägger tonvikten i handlingsplanen på ordet handling snarare än på ordet plan.

Anf. 11 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Statsrådet! Isabella Lövin vill inte beskriva de ökade utsläppen som ett misslyckande, hörde vi i går. Men sanningen är att regeringens politik är ett misslyckande och att vi kommer längre ifrån våra mål.

Tillsammans med Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen har Moderaterna riktat kritik mot regeringens politik eftersom den inte levererar resultat. Vi har länge krävt att regeringen ska redovisa nyttan för klimatet när man lägger fram nya förslag. Klimatpolitiska rådet kritiserar att regeringens politik inte räcker till för att nå målen men också att redovisningen av resultaten är undermålig och inte lever upp till kraven i klimatlagen.

Regeringen mäter alltså inte effekten av sin politik. Det gör man varken innan man lägger fram förslag eller efteråt. Min fråga till Isabella Lövin blir därför: Tänker man ändra på detta framöver? Tänker man gå från symbolpolitik till resultatpolitik? Tänker man redovisa klimatnyttan när man lägger fram nya förslag, och tänker man förbättra redovisningen, så som Klimatpolitiska rådet kräver?

Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jessica Rosencrantz! Först och främst stämmer det inte att vi inte redovisar vilka effekter de åtgärder vi vidtar får. Det analyseras kontinuerligt av våra myndigheter.

Men jag vill fokusera på detta med kostnadseffektivitet, för det är någonting som Moderaterna hela tiden återkommer till. Man kan fråga de ekonomiska experter som verkligen vill peka ut de mest effektiva åtgärderna för att minska utsläppen. Det handlar till exempel om att öka koldioxidskatten och göra det dyrare att släppa ut. Då är det väldigt intressant att Moderaterna och Kristdemokraterna i sin budget, den de fick igenom med stöd av Sverigedemokraterna, valde att i stället sänka koldioxidskatten, ta bort flygskatten och ta bort 40 procent av miljö- och klimatbudgeten.

På vilket sätt, Jessica Rosencrantz, kommer det att minska utsläppen här och nu, när forskarna ger oss tio år att halvera utsläppen? Och vilka åtgärder vidtog ni när ni satt i regering för att få bort utsläppen i transportsektorn?

Anf. 13 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Statsrådet! Under alliansregeringen minskade alltså utsläppen. Nu ser vi att de ökar under den här regeringen. Vad vi gjorde var att avskaffa överindexeringen av bensinskatten – det stämmer. Vi avskaffade flygskatten, för vi vill hellre ha krav på biobränsle i tanken. Det är en bättre väg att gå.

Men jag måste ifrågasätta om man verkligen redovisar nyttan med sina åtgärder. Elcykelpremien såg vi aldrig mycket beräkningar av. När det gäller Klimatklivet, som var starkt kritiserat av i princip alla expertmyndigheter, säger regeringen bara: Vi ska återkomma i framtiden med förbättringar.

Anf. 14 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Det är ju så att vi kan göra både och – flygskatt och satsning på biobränsle i flyget. Det gör vi också.

Det är bara att konstatera: Under era år vid makten gjorde ni ingen stor reform för att få bort de fossila bränslena i transportsektorn. Och ni har inte gjort någonting för att få bort de fossila subventionerna till kraftvärmeverken och fossila bränslen i kraftvärmen – det var precis det som gjorde att utsläppen ökade förra året.

Vi gör någonting. Vi tar bort de subventionerna, och vi satsar på förnybart, så att vanliga människor kan bidra till den gröna omställningen.

Anf. 15 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! I Klimatpolitiska rådets rapport och deras rekommendationer står det bland annat: Stärk kommunernas mandat och redskap för att främja fossilfria transporter! De lyfter fram saker som lokala trängselskatter, att kommunerna ska få bestämma över dem själva, och bilpoolsparkeringar. Man kan lägga till parkeringsavgifter och annat.

När kommer dessa förändringar, Isabella Lövin? Varför litar inte regeringen på kommunerna?

Det här är frågor som har diskuterats länge och väl. Detta bidrar också till att vi har en ökad miljöbilsexport till Norge, Tyskland och Nederländerna. Varför litar regeringen inte på kommunerna? Varför låter regeringen inte kommunerna få styra och hjälpa till i denna omställning? När kan vi förvänta oss att se någonting av detta? Delar regeringen över huvud taget bilden av att kommunerna borde få lite mer makt att själva styra över både sin mark och sina trängselskatter?

Anf. 16 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Rickard Nordin, för frågan! Ja, det var ju Miljöpartiet som en gång i tiden drev igenom trängselskatten i Stockholm, som det fanns ett massivt motstånd mot. Nu har vi den på plats. Det är ett viktigt instrument. Det var inte minst i början ett viktigt instrument, tills de borgerliga tog över i Stockholm och bestämde sig för att ta pengarna från trängselskatten och satsa dem på motorvägar snarare än på kollektivtrafik, som det var tänkt.

Vi vet att det finns grundlagsproblem i att ge skattelegstiftningsmöjligheter till kommunerna i den här frågan. Det är kanske beklagligt. Jag kan väl konstatera att man under allianstiden inte gjorde någonting åt det. Jag tycker att det är en viktig principiell fråga att kommunerna ska få möjlighet att till exempel införa miljözoner i sina innerstäder och att på olika sätt ta ut avgifter för biltrafik.

Anf. 17 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Nu var inte detta en debatt om trängselskattens vara eller icke vara, utan det var en debatt om att kommunerna ska få mer styrmedel.

Jag noterar att Isabella Lövin inte säger någonting om bilpoolsparkeringar, miljöbilsparkeringar eller parkeringsavgifter, där det handlar om enkla pennstreck i lagen. Det räcker med ett ord för att göra det möjligt att ge gratis parkering till miljöbilar. Det skulle vara en av de kraftfullaste åtgärderna för att minska exporten av miljöbilar. Varför har inte regeringen agerat på detta område, när vi har sett denna utveckling, som är ett problem, under flera år?

Anf. 18 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Rickard Nordin! När det handlar om möjligheter att gynna bilpooler och laddbara bilar noterar jag att städer och kommuner överallt ger den här typen av möjligheter så att man kan parkera gratis och ladda sin bil.

Vi har i januariavtalet skrivningar om hur vi ytterligare ska gynna bilpooler och moped- och motorcykelpooler. Vi ska också skattemässigt gynna cykelpendling, vilket jag tycker är bra.

Anf. 19 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till miljö- och klimatministern.

En av de tyngsta frågorna som Klimatpolitiska rådet tar upp är utsläppen från vägtrafiken, som tyvärr ökar. För exakt ett år sedan, i maj i fjol, sa ministrerns nya språkrörskollega Per Bolund att det skulle läggas fram ett lagförslag om kilometerskatt för tunga transporter. Det skulle komma till hösten 2018.

Jag har inte sett något sådant lagförslag. En sådan lag om kilometerskatt skulle ju vara ett effektivt sätt att minska utsläppen från de tunga transporterna.

Isabella Lövins gröna kollegor i Storbritannien, Wales, Skottland och nu också Irland driver ju och har varit med om att utlysa nödläge för klimatet. Jag noterar att även miljöpartisterna i Göteborg tillsammans med Vänsterpartiet vill göra det. Varför kan vi inte utlysa nödläge för klimatet här, på riksnivå, Isabella Lövin?

Anf. 20 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm, för frågan! I januariavtalet står det tydligt att vi kommer att utreda och titta på miljöstyrande avgifter som ska ersätta Eurovinjetten för tunga transporter.

När det gäller nödläge för klimatet har Jens Holm felaktigt beskrivit det som att länder nu har beslutat att sätta klimatet före precis allting annat. Men tittar man noga på de beslut som har tagits handlar det till exempel i Storbritannien om en ganska lös deklARATION om att Storbritannien ska ha nettonollutsläpp 2050. Vi har redan en lag som säger att vi ha nettonollutsläpp 2045.

Att vi drivs av att göra skillnad på riktigt och se till att vi får ned utsläppen hoppas jag att ingen tvivlar på. Men när Vänsterpartiet samarbetade med oss förra perioden och lyfte fram sina viktiga vinster under detta samarbete nämnde ni inte en enda klimatpolitisk åtgärd som ni har fått igenom.

Anf. 21 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Att utlysa ett nödläge för klimatet tänker jag är en tydlig signal från oss politiker, där vi säger att vi kommer att göra allt vi kan för att prioritera klimatet.

Jag noterar att i Storbritannien gör både Labour och de gröna den bedömningen, och det gör även miljöpartisterna och vänsterpartisterna i Göteborg. Jag tror att det skulle vara till hjälp för klimatomställningen om vi utlyste ett nödläge för klimatet. Det skulle vara lättare att prioritera klimatfrågan.

Anf. 22 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! För det första instämmer jag i att det är ett nödläge. För det andra måste jag ifrågasätta om Vänsterpartiet verkligen gör allt och sätter klimatet före precis allting annat. När ni själva beskriver vad ni har fått igenom under den förra mandatperioden nämner ni inga klimatpolitiska åtgärder över huvud taget.

Vi måste fylla politik med innehåll, Jens Holm. Vi kan inte bara slänga ur oss signalpolitik. Det är viktigt att vi minskar utsläppen här och nu, och då behöver vi riktig politik. Jag hoppas att vi kan samarbeta om det här i kammaren.

Anf. 23 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Vi i Sverige har en stor konkurrensfördel. Många av oss bor mitt i skogen, och är det någonting som vi ska använda i omställningen är det just skogen.

Rådet skriver i sin rapport: ”Det finns verkningfulla styrmedel för att öka användningen av biodrivmedel, men inhemsk produktion har inte stimulerats tillräckligt.”

Därför vill jag fråga Isabella Lövin vad regeringen tänker göra just för att stimulera inhemsk produktion av biobränsle bland annat från skogen.

Anf. 24 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för frågan! Det regeringen har gjort och som alliansregeringen aldrig maktade med att göra är att införa en reduktionsplikt för bränslet. Det vill säga, vi tvingar bränsledistributörerna att nu öka inblandningen av förnybart i bensin och diesel. Det här ger långsiktiga planeringsförutsättningar för investeringar i just biobränsle i Sverige, där vi kan använda de gröna näringarna och det stora kapital som vi har i form av biomassa som kan användas till drivmedel.

Det här är någonting som har efterfrågats från branschen väldigt länge. Vi ger dessutom forskningsstöd och stöd till specifikt det som ledamoten nämnde, nämligen biodrivmedel för flyget.

Det här är någonting som sätter igång mycket aktivitet både vad gäller forskning och vad gäller investeringar i biodrivmedel i Sverige. Det handlar om långsiktig och stabil politik.

Anf. 25 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Tidigare i vinter hade vi en lång dust i miljö- och jordbruksutskottet. En hel dag från och till höll vi på med möten om LULUCF. Enligt ministern skulle det vara totalt omöjligt att genomföra det.

I går såg jag att Skogsindustrierna på sin hemsida skriver att kommissionen nu har antagit det svenska förslaget gällande LULUCF. Ministern visar därför att hon inte vill använda den svenska skogen fullt ut. Vi ska använda den svenska skogen – men hållbart. Så långt vill inte ministern gå. Men nu ser vi att det fungerar.

Anf. 26 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag står upp för att vi måste rapportera korrekt till kommissionen enligt de villkor som kommissionen noggrant har angett. Det hoppas jag att även andra medlemsstater gör. Vi ska ha jämförbarhet i hur länderna rapporterar så att vi faktiskt kan kontrollera om utsläppen går ned eller inte.

Sverige har en väldigt fin förutsättning för 100 procent förnybart. Det ska vi vara väldigt glada och stolta över, och vi ska gå före. Men vi vill inte blanda ihop korten eller öppna dörren för andra att göra det.

Anf. 27 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! För att klara omställningen måste vi effektivisera transporterna, skapa ett väl fungerande transportsystem och minska utsläppen i transportsektorn.

Vi måste gå över till biodrivmedel och staka ut vägen framåt för reduktionsplikten. Skogen kommer att spela en avgörande roll i omställningen till det klimatsmarta samhället, dels genom förmågan att framställa avancerade biodrivmedel, dels genom skogens funktion som kolsänka.

Elektrifieringen kommer också att vara väldigt viktig. För att klara av det måste vi utveckla elvägar, bygga ut laddinfrastrukturen och ta fram nya och bättre batterier.

Fru talman! Jag är oerhört glad över de besked som regeringen gav under förra mandatperioden vad gäller fyrspar och bättre tågförbindelser mellan Uppsala och Stockholm. Regeringen står nu redo att förverkliga den största tågsatsningen i modern tid, och det kommer ha en enorm betydelse för klimatmålen.

Även utsläppen från flyget måste minska. Flygskatten ska vara kvar, och vi vill se över möjligheten

att införa styrmedel för fler gröna inflygningar och införa reduktionsplikt även för flyget.

Ett stort ansvar för omställningen har landets kommuner med hållbar stadsbyggnad, utvecklingen av smarta städer, avfallshantering och kollektivtrafik. Klimatklivet har lett till viktiga investeringar för klimatet i hela landet, och med stadsmiljöavtalen får vi mindre klimatpåverkan i städerna.

Fru talman! Klimatutmaningen kräver ledarskap, gemensamma lösningar och samarbete mellan samhällets samtliga sektorer.

Anf. 28 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Flera debattörer har här i dag talat om reduktionsplikten. International Council on Clean Transportation, ICCT – som var de som upptäckte dieselbluffen – har även tittat på biodrivmedlen. Enligt deras slutsats har nästan alla ämnen vi använder alltför stor klimatpåverkan och driver upp priserna.

Varför ska man höja reduktionsplikten om det ökar utsläppen i förhållande till fossil diesel och bensin?

Anf. 29 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Vi står inför en omställning av hela samhället, och transportsektorn är en helt avgörande del för att klara omställningen. Vi behöver gå fram på bred front med elektrifiering, effektivisering och bibränslen. De avancerade biodrivmedel som produceras i Sverige är oerhört viktiga. Därför behöver vi också göra de satsningar som regeringen har fört fram.

Anf. 30 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Avancerade biodrivmedel och biodrivmedel från riktiga restprodukter är jättebra eftersom de sänker utsläppen. Men det är inte svensk biodrivmedelspolitik i dag. Svensk biodrivmedelspolitik är att importera fulbiodrivmedel som ökar utsläppen och dessutom bidrar till att höja priserna ännu mer. Utöver högskattepolitiken från regeringen, som ju har startat bensinskatteupproret, kommer vi dessutom att få ännu dyrare biodrivmedel. Det är enligt forskningen inga bra biodrivmedel.

Varför ska vi fortsätta med politiken? Jag vill fortfarande ha svar på den frågan.

Anf. 31 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Reduktionsplikten gör just det som klimatministern nyss sa, nämligen att den driver en utveckling av biodrivmedel också inhemskt som vi behöver för att klara omställningen. Det är oerhört viktigt, tillsammans med de LULUCF-regler som finns och där vi behöver rapportera in korrekta uppgifter till EU.

Frågan, fru talman, kommer från ett parti som röstade emot Parisavtalet och som i alla andra frågor tycker att svensk politik är viktig men i klimatpolitiken helt avhänder sig ansvaret.

Anf. 32 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Klimatpolitiska rådet skriver: Genomför regelförändringar som motverkar snabb vidareexport av miljöbilar.

Vi har ett jätteproblem, nämligen att exporten av bilar yngre än fem år ökade med 107 procent förra året. Det finns siffror som visar att en tredjedel av alla elbilar inom ett fåtal år hamnar i Norge, och gasbilarna hamnar i Nederländerna och Tyskland. Här har regeringen inte gjort ett skvatt.

Hur, Marlene Burwick, kommer regeringen att agera för att motverka detta?

Anf. 33 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att vi socialdemokrater tillsammans med Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna har ett januariavtal där många av dessa punkter tas upp. Vi kommer att genomföra en av de mest offensiva klimatsatsningarna någonsin.

Jag ser fram emot att vi i den klimathandlingsplan som regeringen överlämnar till riksdagen i höst behandlar en stor del av de frågor som kommer upp i debatten. Men vi behöver också se till att vi driver på utvecklingen.

Anf. 34 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag hörde fortfarande inga förslag på vad Socialdemokraterna och regeringen vill. Det står ingenting i januariavtalet om hur vi ska stoppa detta.

Centerpartiet föreslår en uppdelad bonus–malus för att man inte ska exportera i förtid, gratis parkering för de bästa miljöbilarna, rabatterad eller slopad trängselskatt, möjlighet att köra i bussfiler när det är lämpligt och så vidare. Det är saker som direkt skulle göra skillnad och som skulle hålla kvar bilarna i Sverige och göra klimatnytta här.

Är det någonting av detta som Socialdemokraterna ställer upp på? Har ni några egna förslag för att minska miljöbilsexporten?

Anf. 35 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Eftersom jag är före detta ordförande i kommunstyrelsen i Uppsala vet jag precis hur viktigt det Rickard Nordin säger är för utvecklingen och ett för hållbart Sverige. Det jag vet är att vi tillsammans kommer att diskutera hur vi tar fram en klimathandlingsplan som möter just de utmaningar som ledamoten tar upp. Jag ser fram emot de diskussionerna.

Anf. 36 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Marlene Burwick tog upp flera viktiga frågor i sitt anförande, bland annat om de snabbt växande utsläppen från flyget. Det finns en flygskatt, och det är bra. Samtidigt har Arlandarådet, där infrastrukturministern är ordförande, lagt fram ett förslag. Man förutspår att flygningarna till och från Arlanda kommer att fördubblas.

Anser Socialdemokraterna att Arlanda kan expandera på det sättet?

Anf. 37 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Jag är helt överens med Jens Holm om att utsläppen från flyget måste minska. Precis som jag sa i mitt anförande kommer vi att jobba med att behålla flygskatten, se över möjligheterna till fler gröna inflygningar och öka reduktionsplikten för flyget.

Detta är otroligt viktiga åtgärder. Vi behöver också se över exempelvis Brommas framtid.

Anf. 38 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det är någonting som inte riktigt hänger ihop. Å ena sidan har regeringen infört en flygskatt och ett antal andra reformer som Burwick har presenterat, som jag helt och hållet välkomnar, men om man å andra sidan samtidigt planerar för att flygningarna till och från Arlanda ska fördubblas, hur ska det göras inom klimatmålen? Är det inte uppenbart att utsläppen från flygindustrin kommer att växa om man lägger ned en massa pengar på att expandera Arlanda, Marlene Burwick?

Anf. 39 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Vi är helt överens om att utsläppen från flyget måste minska, och jag hoppas att vi i kammaren kan fatta många av de beslut som är viktiga för att det ska ske.

Sett i det perspektivet behöver vi se över Brommas framtid och flytta över den flygtrafiken till Arlanda. Men det är viktigt att se detta i kombination med den tågsatsning som också genomförs av regeringen, som är den största i modern tid. Det handlar också om hur vi lättare tar oss ut med tåg i Europa och även om snabbtågsutbyggnad.

Dessa frågor behöver ses i ett helhetsperspektiv, och där vill vi jobba tillsammans med alla partier i kammaren.

Anf. 40 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Om man lyssnar på regeringen kan man få intrycket att allt går åt rätt håll, men sanningen är tvärtom. Utsläppen ökar, och vi kommer längre från våra mål.

Klimatpolitiska rådet är tydligt med att elektrifieringen måste öka för klimatets skull. Om vi ska nå klimatmålen måste vi elektrifiera både industri och transporter. En färsk rapport slår fast att elbehovet kommer att öka med 30 procent till 2045 om industrins och transportsektorns färdplaner mot fossilfrihet ska förverkligas. Men regeringen saknar en plan för elektrifieringen av Sverige.

Nyligen kom besked att kraftvärme- och elproduktion läggs ned i både Malmö och Stockholm som en följd av regeringens skatthöjningar, vilket förvärrar dagens elbrist. Miljöpartiet vill dessutom fasa ut kärnkraften, som står för 40 procent av vår energiförsörjning, till 2040.

Effekten av regeringens och Miljöpartiets politik är alltså mindre, inte mer, el. För Moderaterna är det uppenbart att vi behöver både förnybart och kärnkraft. Även FN:s klimatpanel räknar med en kraftigt ökad

kärnkraft i sina huvudscenarier för att nå de globala klimatmålen.

Har regeringen gjort någon analys av hur sol och vind ensamma ska ersätta inte bara 40 procent av dagens elproduktion utan också en ökning av den totala energiproduktionen med 30 procent? Vad är viktigast, fru talman? Är det att fasa ut kärnkraften eller att lyckas med elektrifieringen och nå våra klimatmål?

Regeringen saknar helt uppenbart en plan för elektrifieringen av Sverige, och det är uppenbart att Miljöpartiet måste släppa sitt dogmatiska motstånd mot kärnkraften. Den som värnar klimatet måste inse att vi behöver både förnybart och kärnkraft för att elektrifiera såväl industri som transporter.

Anf. 41 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! För det första: FN:s klimatpanel rekommenderar inte mer kärnkraft. För det andra: Den rapport som Jessica Rosencrantz hänvisar till är inte en vetenskaplig rapport utan en bedömning utifrån mycket lösa antaganden.

Låt oss titta på hur Sverige producerar i dag. Det finns ett elöverskott. Med investeringar i vindkraft som kommer att uppgå till 25 procent av Sveriges elproduktion inom fyra år kommer vi även i fortsättningen att ha ett överskott som kan exporteras.

Anf. 42 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att de färdplaner för fossilfrihet som regeringen i alla andra sammanhang fäster väldigt stor vikt vid, vilket jag tycker är lämpligt, i det här sammanhanget viftas bort av Isabella Lövin. Det tycker jag är tråkigt, för det är tydligt att alla rapporter vi kan ta del av visar att elbehovet kommer att öka radikalt de kommande åren. Isabella Lövin säger ofta att vi behöver elektrifiera, men när det sedan kommer till konkreta resultat och åtgärder ser vi tvärtom att elproduktionen riskerar att minska med regeringens politik.

Anf. 43 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag rekommenderar en läsning av dagens DN Debatt, där energiexperter förutspår att vi kommer att kunna exportera nära 40 terawattimmar år 2022. Sverige har aldrig varit i närheten av ett så stort elöverskott som det vi kommer att kunna bygga ut till tack vare energiöverenskommelsen.

Ny kärnkraft är dubbelt så dyr som ny förnybar el. Detta är inte att vara kostnadseffektiv, Jessica Rosencrantz. Kan du förklara detta för tittarna och väljarna?

Anf. 44 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Det låter på Isabella Lövin som att vi har gott om el. Säg det till alla de företag runt om i Sverige som inte kan etablera sig därför att det finns

elbrist i många av våra kommuner. Säg det till Mälardalen, där man på grund av elbrist inte kan bygga ut laddstolpar i den grad som behövs.

Frågan jag ställer mig är: Varför ser Isabella Lövin ett egenvärde i att utesluta ett fossilfritt energislag i stället för att säkerställa att vi kan använda alla fossilfria energislag för att gemensamt nå klimatmålen?

Anf. 45 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Moderaterna framhåller i debatten att vi är överens om klimatmålen och att det bara är vägen dit vi bråkar om. Det är dock bara sant på ett teoretiskt plan.

Vilka reformer som gör att vi når klimatmålen vill Moderaterna genomföra? Er budget innehöll många vackra ord om klimatneutral ekonomi, Jessica Rosencrantz, men hur kan neddragningar med över 2 miljarder i miljö- och klimatbudgeten göra att vi snabbare når klimatmålen?

Anf. 46 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Marlene Burwick! Socialdemokraterna vill gärna svartmåla vår budget, men sanningen är att det är den näst största klimatbudget som någonsin passerat kammaren.

Vad vi har minskat stödet till är ineffektiva satsningar som har dömts ut av expertmyndigheter som Riksrevisionen, exempelvis Klimatklivet. Jag kan inte ens återge all den omfattande kritik från Riksrevisionens sida som både jag och Marlene Burwick har tagit del av och som handlar om att detta helt uppenbart är ineffektiv symbolpolitik. Resultatet är ju också att utsläppen har ökat med den här regeringens politik.

Anf. 47 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Det är allvarligt att utsläppen ökar. Det kräver fler, inte färre, åtgärder. Det kräver investeringar, inte neddragningar med 2 miljarder. Det är verkligen svart ironi att Sverige sänkte sina klimatambitioner med M-KD-budgeten samma vecka som världen förhandlade i Katowice för att rädda Parisavtalet.

Anf. 48 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Jag tror inte att elcykelpremier eller klimatångestterapi kommer att göra att vi sänker utsläppen och når våra klimatmål i Sverige. Vad vi från Moderaternas sida satsar på är offensiva satsningar för att bygga ut laddstolpar och öka kraven på inblandning av biodrivmedel. Vi vill ha ett klimatavdrag för industrin för att industrin ska ställa om. På område efter område säger vi ja till kraftfulla satsningar, men vi säger inte ja till resultatlös symbolpolitik där man bara spenderar pengar medan resultatet är att utsläppen ökar.

Anf. 49 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Ett av de största problemen som Klimatpolitiska rådet tar upp är den nationella infrastrukt-

turplaneringen, som bygger på prognoser om ökad trafik i stället för mål om minskade utsläpp. En konsekvens av den planeringen är det planerade bygget av Tvärförbindelse Södertörn söder om Stockholm – en gigantisk motorväg som kommer att kosta över 10 miljarder kronor och som kommer att öka utsläppen, inte minska dem. Anser Moderaterna att Tvärförbindelse Södertörn ligger i linje med våra klimatmål?

Anf. 50 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Jens Holm! Jag tror att det är viktigt att ta Klimatpolitiska rådets rekommendation på allvar när det gäller att ha en politik som håller ihop Sverige och som inte ställer stad och landsbygd mot varandra. Jag tror att vi även i infrastrukturplaneringen kommer att behöva både järnvägar och vägar för att se till att Sverige håller ihop. Om vi allihop tror och siktar på att bilar i framtiden ska vara fossilfria ser jag inte ett lika stort problem som Jens Holm med att vi även bygger nya vägar för dessa fossilfria bilar.

Anf. 51 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! I det här fallet handlar det ju om en motorväg för över 10 miljarder kronor i Stockholmsregionen, en region som redan nu får stora infrastruktursatsningar och där man skulle behöva öka satsningarna på kollektivtrafiken i stället för på vägarna. Tvärförbindelse Södertörn avfärdas av Naturvårdsverket just för att motorvägen kommer att leda till ökade, inte minskade, utsläpp. Därför förstår jag inte varför Moderaterna, och dessutom regeringen, anser att detta ska vara ett prioriterat objekt. Det ligger inte alls i linje med våra klimatmål. Eller anser Moderaterna att det gör det?

Anf. 52 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att värna både tillgänglighet och hållbarhet i samhället och i vår infrastrukturplanering. Jag återkommer till mitt konstaterande: Om framtidens bilar ska vara utsläppsfria ser jag inte riktigt varför Vänsterpartiet insisterar på att bekämpa varje ny väg. Problemet har ju i så fall löst sig, så att säga.

Jag tror dock att vi måste ha en balans här. Jag tror att vi måste se att vi behöver såväl utbyggd kollektivtrafik och större järnvägssatsningar som förstärkningar i vårt vägnät.

Anf. 53 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! I Klimatpolitiska rådets rapport visar man på klimatfrågans komplexitet utan att beröra frågan i tillräckligt stor utsträckning. Mycket måste göras lokalt och i företag, men utmaningen är fortfarande global. Det går inte heller att göra saker över en natt; enligt rådet kommer elbilarnas andel per kilometer fortfarande att vara relativt liten år 2030. Ur ett globalt perspektiv är elbilen heller ingen lösning eftersom världen fortfarande är fullständigt beroende av fossil energi.

Därför är det olyckligt att vi har en transportpolitik som styr mot biodrivmedel, vilket ökar utsläppen utanför Sverige men snyggar till vår statistik. Vi har en energipolitik som driver på för mer fossil elproduktion i andra länder – och kanske även i vårt eget land. Det talas också om att fasa ut fossila subventioner i jordbruket. Det låter kanske låter gott, men vi talar här om en krisbransch som ska producera mat till oss och som dessutom gör det på ett extremt klimatvänligt sätt. Om vi lägger ned vårt jordbruk kommer vi att importera betydligt sämre mat och orsaka utsläpp i andra länder i stället. Nettot skulle sannolikt bli negativt.

Ökad produktion i Sverige är något vi verkligen kan bidra med, men det kommer kanske inte att snygga till statistiken. En förutsättning för näringslivets bidrag är att klimatet för att bedriva näringslivsverksamhet i Sverige är gott och att företagen kan vara konkurrenskraftiga samt ha de resurser som krävs. Precis som FN:s klimatpanel nyligen påpekade behöver vi använda all teknik som möjliggör minskade utsläpp, inklusive kärnkraft. Det är dessa globala perspektiv som i slutändan är centrala. Dessvärre saknas de i rådets uppdrag och därmed också i dess rapporter.

Detta understryker behovet av att diskutera nya klimatmål utifrån faktisk global nytta, i enlighet med rekommendationer från Konjunkturinstitutet, och få till stånd ett ramverk som verkar i samklang med detta.

Anf. 54 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Martin Kinnunen hänvisar hela tiden till vårt stora beroende av fossila bränslen, och det stämmer att beroendet finns. Men det som förbryllar mig är att Sverigedemokraterna inte verkar tycka att det är en bra idé att Sverige ska vara självförsörjande när det gäller energi. Vi har ju de bästa förutsättningar för att driva våra bilar själva, med svenskt biodrivmedel och svensk förnybar energi. Vill Martin Kinnunen att vi ska fortsätta att vara beroende av rysk olja och gas eller av olja från Opecländerna?

Anf. 55 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågan!

Jag tycker verkligen att vi ska vara självförsörjande på energi. Därför är det positivt att vi har en utveckling som driver på mot elektrifiering. Detta kommer att ske, men det kommer inte att gå över en natt.

I enlighet med rekommendationerna från Finanspolitiska rådet anser vi också att det optimala inte är att fasa ut bränslemotorer genom att chockhöja priser på bränsle eller att stimulera biodrivmedel, utan det är förmodligen att ha lite is i magen och invänta utvecklingen. Vi kommer nämligen att få se en elektrifiering, och detta kommer dessutom att vara bättre för klimatet.

Anf. 56 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag undrar om Martin Kinnunen är medveten om att bensin- och dieselpriserna har höjts

med 1,50 de senaste tre månaderna på grund av spotpriset på olja på världsmarknaden och på grund av den svenska kronkursen.

Jag tycker att det är väldigt allvarligt att man använder denna argumentation för att vi inte ska ställa om och gå före i den gröna omställningen när det verkligen påverkar vanliga människors plånböcker varje dag att vi fortsatt är beroende av olja från skurkstater och länder som har oss i sitt grepp.

Anf. 57 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Priset på olja i dag är väl omkring 70 dollar fatet. Vi har haft betydligt högre priser – nästan 100 procent högre priser – utan att vi har haft högre bränslepriser. Det är fortfarande skatt som är fullständigt dominerande för prisutvecklingen. Dessutom bidrar reduktionsplikten till att höja priset samtidigt som vi ökar utsläppen i ursprungsländerna på grund av indirekta markeffekter.

Anf. 58 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Det stundar ett Europaparlamentsval. Europaparlamentet och EU kan göra mycket för att minska utsläppen från transporter, som Klimatpolitiska rådet har lyft fram.

Centerpartiets Fredrick Federley har gjort stora insatser för att skärpa utsläppshandeln, men det finns mer att göra på transportområdet. Flyget och sjöfarten måste säklart in i utsläppshandeln. Vi behöver ha fler auktioner och mindre fri tilldelning.

Det finns många fler saker som går att göra på transportområdet på Europainivå, där Centerpartiet också driver på. Tågtrafiken behöver öppna upp sina bokningssystem så att det blir lika enkelt att boka tåg över gränser som det är att boka flyg. Vi behöver också ha stärkta konsumenträttigheter så att det inte handlar om några tiotal kronor när det blir förseningar. Tåget ska ha kraftfulla förseningsersättningar på samma sätt som flyget ha det.

Vi behöver ha klimatdeklarationer på alla våra transporter – inte bara på flyget utan även på sjöfart, buss och båt, så att det går att jämföra utsläppen.

När det kommer till flyget går det att på Europainivå se till att vi får rakare flygvägar. Detta – att se till att man faktiskt flyger rakt – är en av de största åtgärder vi kan vidta för att minska utsläppen. I dag flyger vi krokigt, vilket är helt absurt. Luften borde vara fri.

Vi kan också se till att förhandla om de regler som gör att vi inte kan lägga skatt på flygbränsle. Det skulle göra att vi kunde ha en flygbränsleskatt i stället för den biljettskatt som vi har i dag.

När det kommer till fordonssektorn och landtransporterna behöver vi ha tuffare krav i nyproduktionen av bilar. Vi måste också se till att det inte går att komma undan genom att köpa sig fri via andra som gör saker bättre.

Vi behöver ha bättre krav på biodrivmedel som gör att det blir lättare att använda alla sorters biodrivmedel, för de minskar utsläppen. Vi behöver dessutom ha

bättre krav på nya lastbilar samt ha möjlighet att köra längre och tyngre fordon.

Lösningarna finns. Frågan är om den politiska viljan finns hos andra än hos Centerpartiet. Vi går till val på ett grönt Europa, ett Europa med mindre utsläpp och mer välfärd. Detta är sättet att möta klimatutmaningen.

Anf. 59 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Rickard Nordin och jag delar de stora ambitionerna på EU-nivå. Jag vill dock återkomma till detta med att utsläppen inom transportsektorn och inom kraftvärmesektorn tyvärr ökade förra året. Att utsläppen har minskat sedan 1990 beror ju på den kraftfulla CO₂-skatt som vi införde i Sverige i början av 90-talet.

Vilka stora reformer gjorde ni när ni satt i alliansregeringen, Rickard Nordin, för att få bort de fossila bränslena ur transportsektorn och ur kraftvärmesektorn?

Anf. 60 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Vi såg att utsläppen minskade under alliansregeringens tid. De minskade med 19 procent – det är betydligt mycket mer än vad denna regering och den förra kunde leverera.

Exempelvis införde vi en miljöbilspremie. Under vår regeringstid var en tredjedel av alla nya bilar som såldes miljöbilar. Etanolbilarna boomade. Det är ett fantastiskt bränsle, som kan minska utsläppen. I Norrköping producerar man etanol som minskar utsläppen med över 90 procent. Detta har den här regeringen förstört genom sin skattepolitik; nu är etanolbilarna döda.

Anf. 61 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att ni gjorde dieselbilar till miljöbilar och att ni misslyckades med att göra en stor reform för att introducera förnybara drivmedel i bensin och diesel. Det är denna eftersläpning vi nu brottas med.

När Miljöpartiet kom till Miljödepartementet var det tyvärr tomt i skrivbordslådorna på nya reformer för att få ned de fossila utsläppen. Det kan knappast ha kommit som en överraskning för Centerpartiet att vi måste få bort de fossila bränslena. Jag saknar fortfarande svar på vad ni gjorde under er regeringstid.

Anf. 62 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Sanningen är ju att dieselbilar var miljöbilar under hela den förra regeringsperioden. Nu finns det inte ens en miljöbilsdefinition. Det är en skam, och det gör att vi inte kan komma vidare med upphandlingar.

Vi levererade FFF-utredningen – 1 300 sidor fulla med förslag. Problemet har varit att den förra regeringen inte tog tag i det. Vi hade en reduktionsplikt på gång, som EU underkände. Det hade vi nya förslag på två år innan den förra regeringen äntligen kunde leverera ett förslag.

Problemet har varit den förra regeringens saktfärdighet. Det är detta som har varit det stora problemet, och det gör att utsläppen nu också ökar.

Anf. 63 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! År 2017 sa Rickard Nordins partiledare Annie Lööf om den rödgröna klimatbudgeten: ”För mig handlar det inte om hur många miljarder man sätter upp i budget, utan det handlar om resultat. Miljöpartiets miljardrullning de senaste åren har ju snarare lett till att klimatutsläppen i Sverige ökar.”

Så är det ju. Men jag undrar hur Rickard Nordin försvarar att det nu blir en fortsättning på denna klimatpolitik efter allt vi har kunnat se med fortsatt ineffektiva satsningar, kraftvärmeproduktion som läggs ned och mindre elproduktion i Sverige.

Anf. 64 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Om Jessica Rosencrantz har läst januariavtalet har hon också sett att det står att det hon syftar på, Klimatklivet, kommer att uppdateras och effektiviseras. Dessa förordningar är ju inte färdiga, så hur Jessica Rosencrantz kan bedöma att detta fortfarande är ineffektivt är för mig lite av en gåta.

Hon sa också själv att man inte ska ha resultatlös symbolpolitik. Det är dock precis detta som Moderaterna levererar. Man tar bort saker men lägger inte till något. Varför gör man det om man nu verkligen vill göra skillnad?

Vilka nya förslag har Moderaterna? Vad borde man göra med pengarna i stället?

Anf. 65 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Jag har i flera sammanhang under denna debatt redogjort för många av de kraftfulla förslag vi lagt fram.

Jag hoppas naturligtvis att Rickard Nordin har rätt, för när vi står här igen om ett år kommer även Centerpartiet att stå bakom den klimatpolitik som avgör om utsläppen ökar också under 2019 eller inte.

Jag hoppas att det blir ett avslut på en klimatpolitik som ställer stad mot land och ett avslut på symbolpolitiken. Tyvärr måste jag säga att jag hittills inte är imponerad. Det ser ut som att den rödgröna politiken får fortsätta.

Anf. 66 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet kommer att stå bakom den budget som läggs fram, men det är inte all klimatpolitik. Det finns otroligt mycket mer som ligger i klimatpolitiken än bara det som redovisas i en budget.

Jag hoppas att Jessica Rosencrantz vet att rätt mycket i denna kammare handlar om helt andra saker, bland annat om lagstiftningsåtgärder, som vi talade om tidigare, när det gäller miljöbilspareringar, möjlighet att ta ut trängselskatt lokalt och att köra i bussfil. Det är sådant som inte finns i budgeten, där Centerpartiet går mycket längre än både Moderaterna och regeringen.

Anf. 67 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag noterade att Rickard Nordins anförande var som ett valtal inför EU-parlamentsvalet. Då kan jag tillägga att när miljö rörelsen har jämfört alla kandidater är det Vänsterpartiets Malin Björk som har blivit absolut högst skattad i miljö- och klimatfrågor.

En viktig EU-fråga när det kommer till klimatet är EU:s statsstödsregler, som i praktiken i dag är ett förbud mot statligt stöd. Detta gör att vi nästa år kanske inte längre får ha en nedsättning för biogas, biodiesel och etanol. Vill Centerpartiet förändra det?

Anf. 68 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det står till och med i januariavtalet att vi ska sikta på att förhandla om statsstödsreglerna. Jag delar Jens Holms åsikt – det vet han dessutom – att det är helt absurt och orimligt att EU sätter regler som gör att det inte får bli billigare med förnybart än fossilt. Det är ju håll i huvudet. Där måste vi i Sverige gemensamt ta ett krafttag. Det tror jag att vi är överens om, jag och Jens Holm och uppenbarligen regeringen också, eftersom vi har fått igenom det i januariavtalet.

Anf. 69 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det är en sak att få igenom det i ett avtal mellan fyra partier. Det är en annan sak att få igenom det nere i Bryssel mot EU. Då måste man verkligen veta vad man vill.

Ett enkelt sätt att kunna lösa det här på är att låta miljöskydd och klimatåtgärder vara undantagsberättigade, så att länder alltid ska kunna vidta åtgärder för miljön och klimatet, som skattesänkningar och statliga bidrag och kanske inrättande av ett statligt bolag för att driva detta. Vill Centerpartiet det?

Anf. 70 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är roligt med ett replikskifte där det inte finns någon motsättning över huvudet taget. Från Centerpartiets sida har vi ju sagt att EU:s ganska tuffa mål för vad man ska uppnå, exempelvis klimatstödet, borde skärpas ytterligare. Då måste man undanta det från statsstödsreglerna så att man kan uppfylla sina mål. Där är vi helt eniga.

Jag ser faktiskt inte alls vad som är motsättningen i det här replikskiftet.

Anf. 71 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag sa i mitt tidigare anförande att jag anser att riksdag och regering ska utlysa nödläge för klimatet. Det skulle innebära att klimatfrågan ska överordnas alla andra politiska beslut. Och det är många politiker som säger att klimatfrågan ska överordnas. Vi hörde till exempel också klimatminister Isabella Lövin tala om det.

Vad betyder det egentligen, och är det någonting som regeringen gör i dag? Nej, jag anser inte det. Jag anser att regeringen till exempel skulle kunna ge nya regleringsbrev till våra myndigheter, bland annat till Försvarsmakten, statliga Swedavia och så vidare, och säga att allt de gör måste hållas inom ramen för våra

klimatmål. Samma sak gäller med våra statliga bolag, som måste få helt nya ägardirektiv utifrån ett klimatperspektiv. Jag ser det inte hända från den här regeringen.

Det kan också handla om att inte ge tillstånd till expansionen av Preemraff i Lysekil. Om de får expandera och raffinera olja kan de bli Sveriges största utsläppare. Det handlar också om att våga säga nej till bygget av fossilgasterminalen i Göteborg, som kan föra in fossilgas på det svenska biogasnätet i stor omfattning.

Alla propositioner och statliga utredningar måste förhålla sig till klimatmålen, precis som föreslås av Klimatpolitiska rådet. Men jag ser det inte hända från regeringen, även om det är många fagra ord.

Nu har regeringens representanter chansen att bevisa att man verkligen sätter klimatet framför allt annat, och det hoppas jag få höra.

Anf. 72 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm! I januariavtalet är vi överens om att all relevant lagstiftning i Sverige ska ses över så att vi klarar klimatmålen. Det här är unikt. Det kanske är den mest ambitiösa skrivningen i hela januariavtalet. Den kommer att få effekter på all relevant lagstiftning, inklusive plan- och bygglagen, miljöbalken och så vidare.

Om Vänsterpartiet sätter klimatet framför allt annat, varför drev ni då inga klimatfrågor under förra mandatperioden? Varför sitter inte Malin Björk i ett enda klimatrelevant utskott i Europaparlamentet?

Anf. 73 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Varför var det så att när den europeiska miljö rörelsen granskade alla EU-parlamentariker var det av alla svenska EU-parlamentariker Vänsterpartiets Malin Björk som fick det högsta betyget i klimatfrågor?

Isabella Lövin, du har ju helt fel. Vi drev klimatfrågor i förhandlingarna med er. Men tyvärr sa ni nej till en högre flygskatt, som vi vill ha, och nej till att infrastrukturplanen ska hållas inom ramen för klimatmålen. Däremot fick vi igenom gratis kollektivtrafik för barn och unga, jättebra, och nattåg upp till Jämtland, också jättebra – saker som Vänsterpartiet drev.

Anf. 74 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Jag satt med i förhandlingsrummen, och jag vet vad som är sant av det där. Vi drev igenom nattågen till Jämtland. Er egen redovisning visar ju vad ni prioriterade. Det var inte miljö- och klimatfrågor.

När Vänsterpartiet får höga betyg baseras det väldigt mycket på ett fåtal omröstningar i parlamentet, inte på vilka som verkligen har drivit igenom lagstiftning, jobbat varje dag och suttit i utskotten. Och det är Miljöpartiets ledamöter som har valt de utskotten och som jobbar med de frågorna.

Anf. 75 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag är fortfarande lite förvånad över att Miljöpartiet och Socialdemokraterna inte gick med på vårt förslag om en högre flygskatt och att infrastrukturplanen ska hålla sig inom ramen för våra klimatmål. Däremot är det jättebra att vi fick igenom gratis kollektivtrafik för barn och unga. Och vi vill vara sjysta – Miljöpartiet fick kommunicera ut nattågen till Jämtland. Men när den europeiska miljörörelsen jämför alla EU-parlamentariker är det Vänsterpartiet som är bäst för miljön och klimatet. Notera det!

Anf. 76 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! I omställningen måste vi vara smarta.

Var är det enklast att ställa om? Jo, i större städer som har en väl fungerande kollektivtrafik som dessutom relativt enkelt kan byggas ut eftersom det finns rätt infrastruktur. I städerna är det dessutom betydligt enklare att cykelpendla. Vi måste tydligt visa på vinsterna med kollektivtrafik jämfört med att sitta i en bilkö och stågas.

Var fuskas det mest med reseavdragen? Jo, i större städer där man egentligen inte har lika stort behov av bilen.

Vi måste ta fram styrmedel som ska pressa fram en förändring för miljöns och klimatets skull. Då måste vi ha styrmedel som inte målar med breda penseldrag utan styrmedel som med kirurgisk precision träffar rätt, just för att det inte ska bli symbolpolitik eller för att vi inte ska förlora den legitimitet, tillit, rättvisa och acceptans som en effektiv klimatpolitik bygger på.

Vi inom Kristdemokraterna håller till exempel på att titta på en helt ny modell för vägtrafikbeskattning, som just är tuffast i de områden där alternativen finns, i de större städerna. Transporterna är en sak, men vi måste se på landsbygdens totala situation när det gäller företagsklimat, möjlighet till arbete, tillgång till service, varor och tjänster och så vidare, för har vi ingen levande landsbygd kvar har vi heller ingen svensk mat, inga svenska råvaror. Biobränsle kan vi se långt efter.

Fru talman! När jag i går kom tillbaka till kontoret efter voteringen fick jag e-post från en pensionär i norra Värmland, som jag väldigt kort ska avsluta med att läsa upp. Han skrev så här: ”Är vi dessutom pensionärer med låg pension finns inte de ekonomiska musklerna för att vi i större utsträckning ska kunna bidra till miljön. Inte blir det bättre av att det från regeringens sida har aviserats om nya skatter och avgiftshöjningar. Det kan inte vara meningen att vi ska sitta still i våra hem och invänta den sista resan upp till Sankte Per. Glädjande är dock att på den resan finns det då ingen skatt. Än så länge är det kanske bäst att tillägga.”

En effektiv klimatpolitik bygger på legitimitet, tillit, rättvisa och acceptans.

Anf. 77 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Vi behöver genomföra en omfattande samhällsförändring för att nå klimatmålen. Jag hör le-damoten säga väldigt mycket, men han saknar insikten om att det är väldigt bråttom.

Jag vill upprepa min fråga: Hur tror Kristdemokraterna att nedskärningar på över 2 miljarder i budgeten gör att vi snabbare når klimatmålen?

Anf. 78 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Svaret på denna fråga har Marlene Burwick egentligen redan fått av Jessica Rosencrantz.

Era egna experter, Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen, sågade flera av satsningarna och sa att de var ineffektiva. Vi har haft kontakter med andra organisationer inom miljörörelsen som är helt eniga med dessa om att satsningarna inte når fram. Och detta ser vi ju. Under våra år i regeringen gick utsläppen ned betydligt mer än vad de gör nu. Nu går de till och med upp.

Anf. 79 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Det stämmer inte. Det vi behöver göra för att nå klimatmålen är en omfattande investering i omställning i hela landet och fånga upp alla de idéer som finns i vårt avlånga land för att nå detta. Det är detta vi kan göra med de investeringar som Moderaterna och Kristdemokraterna skär ned på.

Låt mig använda ett ord som ni använder i EU-val-rörelsen. Vad är lagom mycket klimatförändring i KD:s värld? Och vad är lagom i klimatkrisen?

Anf. 80 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Vad gäller ordet ”lagom” handlar det om vad EU ska bry sig om, inte vad EU ska göra. Är det något som EU ska jobba stenhårt med är det miljö- och klimatfrågorna, för det går över alla landgränser. Här måste vi jobba gemensamt. Som den största sam-lade ekonomin ska EU verkligen gå före och visa andra länder, som Kina och USA, att en omställning lönar sig. Vi måste få med dem på tåget. Annars går tåget mot stupet, och vi kommer att följa med. Vi kan alltså inte ha en lagom miljö- och klimatpolitik.

Anf. 81 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Vi sverigedemokrater välkomnar att Kristdemokraterna nu talar tydligt om kärnkraften och att man lyfter upp denna fråga och har ett högt tonläge. Det är positivt.

Men när kommer Kristdemokraterna att bli tydli-gare och agera i frågan? Ringhals börjar ju stänga ned i år, och nästa år ska det vara färdigt. När kommer Kristdemokraterna att ta initiativ till fler konkreta för-slag som hamnar i kammaren?

Anf. 82 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)

replik:

Fru talman! I går var vi senast med och röstade igenom ett tillkännagivande om det som inte vara väntat.

I övrigt är det min kollega Camilla Brodin i näringsutskottet som driver dessa frågor – på ett tjänstfullt sätt, skulle jag vilja påstå. Vad som ligger i hennes agenda kan jag tyvärr inte svara på, Martin Kinnunen. Jag får be dig att prata med Camilla Brodin, för det är som sagt hon som driver dessa frågor för vår del.

Jag vet dock att vi kommer att fortsätta att jobba på, för vi ser, precis som IPCC:s rapport säger, att kärnkraften är en viktig del.

Anf. 83 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Exakt, leveranssäkerheten fick vi igenom i går. På energiområdet finns det ändå ett antal vettiga partier i Sveriges riksdag, vilket inkluderar Liberalerna. Det är ju roligt att de är vettiga på detta område.

Denna fråga drev vi inom ramen för Energikommissionen men inte fick stöd för. Nu har dock fler partier anslutit sig, och vi har fått igenom förslaget om leveranssäkerhet, vilket är jättepositivt.

Vi kan få igenom kärnkraften också om Kristdemokraterna och Moderaterna ansluter sig och röstar för det i kammaren.

Anf. 84 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)

replik:

Fru talman! Denna fråga får jag som sagt överlämna till Camilla Brodin eftersom det är hon som sitter i näringsutskottet och jobbar med dessa frågor. De ligger inte på mitt bord, så tyvärr kan jag inte ge Martin Kinnunen ett svar.

Anf. 85 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Statsrådet efterlyste konkreta inspel från de olika partierna, och då måste vi faktiskt tala om kärnkraft och mindre kolkraft samt satsa på en ökad forskningsbudget i EU, till exempel om fjärde generationens kärnkraft, som Liberalerna föreslagit sedan länge. Det är konkreta inspel.

Fru talman! Så här drygt två veckor före Europaparlamentsvalet borde alla debatter handla om EU:s roll och hur de olika partierna kan arbeta i EU och med EU. De flesta partier här hävdar att de är miljöpartier. Men det är faktiskt bara ett enda parti som tydligt deklarerar behovet av en EU-gemensam koldioxidskatt för att vi över huvud taget ska ha en chans att nå Parisavtalets mål, och det är Liberalerna. När det kommer till kritan är alla övriga partier mer oroliga för att ge EU en viss beskattningsrätt än de är för klimatet och den globala uppvärmningen; det kan vi bara konstatera.

Fru talman! Sverige måste arbeta för att EU ska vara en garant för Parisavtalet och visa vägen framåt i klimatarbetet. Det tror jag att vi alla är överens om. Om vi menar allvar med alla dessa ord här i dag, om vi ska

vara ett föredöme i klimatarbetet och om klimatarbetet ska vara i fokus för allt arbete vi gör duger det inte att inte se till helheten och plötsligt ropa på mer subventionerad diesel för bönderna som kompensation för förra årets torka. Tvärtom är det att hålla bensin, eller diesel, på en redan verksam eld. Det kommer varken att hjälpa bönderna då det faktiskt ökar risken för fler torrår eller möta förståelse hos gemene man för att denne ska satsa på elbilar och kollektivtrafik.

Anf. 86 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag tackar alla ledamöter för en bra debatt.

Låt mig upprepa att det vi kommer att gå fram med, förutom klimathandlingsplanen, är att se över all relevant lagstiftning så att den ska vara i linje med klimatlagen.

Jag hoppas och förväntar mig att alla partier i kammaren ska jobba tillsammans för att förverkliga de mål som vi tillsammans har satt upp: att vi ska ha netto-nollutsläpp till 2045 och minska utsläppen i transportsektorn med 70 procent till 2030. Det är mycket ambitiösa beting, men jag är helt övertygad om att vi kommer att klara dem. Vi ska inte bygga in oss i ineffektivt ytterligare fossilberoende, för det kommer att gå emot våra mål.

Energiöverenskommelsen ger oss långsiktighet och kostnadseffektivitet, och jag hoppas att vi håller fast vid den.

Jag ser fram emot konkreta förslag, inte bara kritik. Kom med era egna klimathandlingsplaner som levererar!

Den aktuella debatten var härmed avslutad.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Förste vice talmannen meddelade att *Laila Naraghi* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 8 maj, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Nermina Mizimovic* (S).

§ 3 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Carl-Oskar Bohlin* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i justitieutskottet,

att *Mats Green* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i civilutskottet,

att *Ellen Juntti* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i arbetsmarknadsutskottet och

att *Josefin Malmqvist* (M) avsagt sig uppdraget som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Moderaternas riksdagsgrupp anmält Ellen Juntti som ledamot i justitieutskottet, Carl-Oskar Bohlin som ledamot i civilutskottet, Josefin Malmqvist som ledamot i arbetsmarknadsutskottet och som suppleant i EU-nämnden, Mats Green som ledamot i arbetsmarknadsutskottet och Ann-Sofie Lifvenhage som suppleant i näringsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i justitieutskottet
Ellen Juntti (M)

ledamot i civilutskottet
Carl-Oskar Bohlin (M)

ledamöter i arbetsmarknadsutskottet
Mats Green (M)
Josefin Malmqvist (M)

suppleant i näringsutskottet
Ann-Sofie Lifvenhage (M)

suppleant i EU-nämnden
Josefin Malmqvist (M)

§ 5 Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Från sammansatta utrikes- och försvarsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

Sammansatt utrikes- och försvarsutskott
1 bil.

Utrikesutskottet och försvarsutskottet har jämlikt 7 kap. 7 § riksdagsordningen i separata beslut den 11 april 2019 och den 23 april 2019 kommit överens om att genom deputerade i ett sammansatt utskott gemensamt bereda proposition 2018/19:69 *Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali*.

Till deputerade och suppleanter i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogade förteckning upptagna riksdagsledamöterna.

Det sammansatta utskottet, som benämns sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU), har vid konstituerande sammanträde den 9 maj 2019 utsett följande presidium:

Kenneth G Forslund (S), ordförande
Beatrice Ask (M), vice ordförande
Stockholm den 9 maj 2019

Martin Brothén
Kanslichef utrikesutskottet
Lars Franzén
Kanslichef försvarsutskottet

Bilagan hade följande lydelse:

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet
Sammansättning fr.o.m. 2019-05-09 t.o.m. 2019-06-12

Deputerade

1. Kenneth G Forslund (S)
2. Beatrice Ask (M)
3. Niklas Karlsson (S)
4. Niklas Karlsson (S)
4. Hans Wallmark (M)
5. Björn Söder (SD)
6. Sara Heikkinen Breitholtz (S)
7. Daniel Bäckström (C)
8. Hanna Gunnarsson (V)
9. Jan R Andersson (M)
10. Roger Richtoff (SD)
11. Paula Holmqvist (S)
12. Lars Adaktusson (KD)
13. Kalle Olsson (S)
14. Joar Forssell (L)
15. Caroline Nordengrip (SD)
16. Janine Alm Ericson (MP)
17. Hans Rothenberg (M)

Suppleanter

1. Olle Thorell (S)
2. Pål Jonson (M)
3. Heléne Björklund (S)
4. Margareta Cederfelt (M)
5. Lars Andersson (SD)
6. Aylin Fazelian (S)
7. Kerstin Lundgren (C)
8. Håkan Svenneling (V)
9. Alexandra Anstrell (M)
10. Josef Fransson (SD)
11. Marie Axelsson (S)
12. Mikael Oscarsson (KD)
13. Pyry Niemi (S)
14. Allan Widman (L)
15. Sara Seppälä (SD)
16. Elisabeth Falkhaven (MP)
17. Magdalena Schröder (M)

Skrivelsen lades till handlingarna.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade följande skrivelser kommit in:

Interpellation 2018/19:207

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:207 Transportstöd i Göteborgs södra skärgård
av Henrik Edin (L)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 13 maj 2019.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 8 maj 2019
Infrastrukturdepartementet
Tomas Eneroth (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2018/19:208

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:208 Kostnaderna för regeringens klimatpolitik
av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 27 maj 2019.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 april 2019
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2018/19:209

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:209 Klimatpolitikens kostnader
av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 27 maj 2019.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 april 2019
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2018/19:210

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:210 Kronans styrka
av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 27 maj 2019.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 april 2019
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2018/19:211

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:211 Klimatlagen och mobilitet

av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 juni 2019.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 8 maj 2019
Infrastrukturdepartementet
Tomas Eneroth (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2018/19:223

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:223 Antikorruptionsarbetet i EU

av Ludvig Aspling (SD)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 8 maj 2019
Justitiedepartementet
Morgan Johansson

Interpellation 2018/19:225

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:225 Vaccinationer och bioterrorberedskap

av Marléne Lund Kopparklint (M)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 3 juni 2019.

Skälet till dröjsmålet är andra inbokade engagemang för Sr Hallengren.

Stockholm den 9 maj 2019
Socialdepartementet
Lena Hallengren (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2018/19:128 till socialförsäkringsutskottet

Motioner

2018/19:3098 till trafikutskottet
2018/19:3099 och 3100 till utrikesutskottet

§ 8 Svar på interpellation 2018/19:219 om förändring av EU:s statsstödsregler

Anf. 87 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat EU-ministern om han avser att verka för en grundläggande reform av statsstödsreglerna så att det blir enklare för medlemsstaterna att ge stöd till åtgärder för att kunna bromsa klimatförändringen och rädda biologisk mångfald samt om han avser att verka för att miljöskydd och klimatåtgärder ska formuleras som uttryckliga skäl för undantag från statsstödsreglerna. Arbetet i regeringen är fördelat så att det är jag som ska svara på interpellationen.

Som framgår av januariavtalets punkt 34 ska regeringen verka för att EU:s regler för statsstöd och övriga stödssystem reformeras så att de bidrar till och inte motverkar ett fossilfritt samhälle och genomförandet av Parisavtalet. Regeringen ska därmed arbeta för att det framtida statsstödsregelverket möjliggör för medlemsstaterna att använda åtgärder som innebär offensiva satsningar på klimatområdet. Det innebär också att regeringen ska arbeta för att klimatskadliga stöd ska fasas ut. Regeringen har redan – i dialog med andra medlemsstater – påbörjat detta arbete.

Som ledamoten känner till är översynen av statsstödsreglerna en omfattande process. Enligt EU:s regler för att uppnå bättre lagstiftning genomförs den i två steg. Det första steget är att identifiera vilka delar av regelverket som behöver reformeras. Därefter fastställs relevanta ändringar innan det reformerade regelverket träder i kraft den 1 januari 2023. Regeringen kommer att ta en mycket aktiv del i detta arbete. Exakt vilka detaljändringar i regelverket som behöver ske för att klimatmålen ska kunna nås är dock för tidigt att säga, då arbetet precis har börjat.

Anf. 88 JENS HOLM (V):

Fru talman! För alla oss som anser att staten och den offentliga sektorn har en helt avgörande roll i omställningen till ett hållbart och rättvist samhälle är EU:s så kallade statsstödsregler ett stort problem. EU:s statsstödsregler är i praktiken ett förbud mot statligt stöd och ett förbud mot kompensation eller stöd för viss verksamhet, som kan vara vissa energikällor och så vidare.

Jag personligen anser att statligt stöd, eller offentligt stöd över lag, är otroligt viktigt. Vi vet att det är förnybar energi vi vill ha, och det kan behöva subventioneras in under en initial period. Det är samma sak med hållbar mat och växtbaserad mat kontra animalier. Vi behöver äta mer vegetariskt. Samtidigt är växtbaserad mat något som inte riktigt finns i stor skala ännu och som kanske behöver subventioneras under en period så att den kan etableras på marknaden. Detta är förbjudet enligt artiklarna 107–109 i EU:s fördrag.

För vår svenska del har detta blivit ett stort problem i flera sammanhang. Vi har till exempel vår skattebefrielse för biogas, biodiesel och etanol, som löper ut

om ungefär ett år. Det är troligt att vi inte får ha kvar denna skattebefrielse därför att EU anser att det är ett så kallat statsstöd.

Vi diskuterar inom trafikområdet vikten av att vi ska kunna ha lägre banavgifter för tåg eller kanske inga avgifter alls. Det är samma sak för sjöfarten – om den är hållbar kanske man inte behöver betala farledsavgifter och lotsavgifter. Men då får vi höra att en sådan reform skulle vara i strid med EU:s statsstödsregler. Får vi inrätta nya statliga bolag eller finansinstitut, till exempel en grön investeringsbank för klimatet? Vissa menar att detta är i strid med EU:s statsstödsregler.

Allt detta, fru talman, skapar en stor osäkerhet och gör det svårare för oss politiker att agera i en tid då vi behöver politiska beslut och ett politiskt ledarskap för klimatet mer än någonsin. Det som står i EU:s statsstödsregler i dag är att det finns ett antal undantag som kan göras där stater kan gå in och till exempel ge bidrag, skattenedsättningar eller liknande för saker och verksamheter. Det kan handla om när det råder en naturkatastrof eller om att uppnå regionala eller socialpolitiska ändamål. Gott så, men miljöskydd och klimatåtgärder är inte föremål för undantag från EU:s statsstödsregler, vilket gör det svårt att agera för miljön och klimatet.

Jag noterar att regeringen kommer att verka för en förändring av EU:s statsstödsregler. Det är väldigt bra, men detta är ingen ny fråga. Den har funnits länge, och det har varit problem med den länge. Det är bra att regeringen har vaknat till, men jag skulle till exempel vilja veta hur man kommer att driva denna förändring, exempelvis vad gäller undantagen. Menar ministern att klimatåtgärder och miljöskydd ska vara skäl för undantag från EU:s statsstödsregler?

Anf. 89 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för möjligheten att få prata om denna viktiga fråga!

Låt oss ändå vara noggranna med hur saker och ting står till. Jag blir faktiskt förvånad över Jens Holms beskrivning med tanke på att han är en kunnig och erfaren politiker som också har suttit i Europaparlamentet och därmed borde veta detta. Det går ju redan i dag att få undantag för till exempel investeringar i förnybar energi och system för subventioner. Detta vet jag eftersom jag har varit energiminister under den tidigare regeringen och har varit med om att öka stödet till just förnybar energi med närmare 90 procent under föregående mandatperiod, som en del av energioverenskommelsen.

Varför gjorde vi detta? Jo, därför att det i reglerna finns utrymme för att satsa på det som är rent och som i dag inte klarar att på egna villkor komma över tröskeln marknadsmässigt. Detta har varit oerhört framgångsrikt i Sverige. Det märks inte minst i den ganska kraftfulla ökningen av vindkraft på land i Sverige. Trots att vi har haft ett antal kärnkraftsreaktorer som har stängts de senaste decennierna är vi en stor nettoexportör av elektricitet tack vare dessa investeringar,

som har varit möjliga via det elcertifikatssystem som vi har och som är godkänt enligt statsstödsreglerna.

Räcker detta? Svaret är nej. Det är därför regeringen har kommit överens med Centerpartiet och Liberalerna om att vi, nu när vi har ett pågående reformarbete av statsstödsreglerna, ska gå in för att se till att utrymmet utökas så att vi kan vidta de åtgärder som vi behöver för att nå målen i Parisavtalet och för att se till att Sverige är ett föregångsland och blir ett fossilfritt välfärdsland. För det är oerhört viktigt att vi kan visa andra delar av världen att detta är fullt möjligt: Det går att leva utan att bränna kol, olja och gas och samtidigt leva gott och fritt. Det är extra viktigt i en tid då vi har politiker, såväl i Europa som i USA, som säger att det inte går och att man antingen får offra jobben, tillväxten eller miljön. De väljer att offra miljön och klimatet. Det vill vi inte göra. Vi vill visa att det faktiskt inte alls behöver vara på det sättet. När detta arbete nu påbörjas är det därför viktigt att Sverige är ett av de länder, tillsammans med andra, som driver på.

Ledamoten frågade hur det ska gå till. Det ska göras precis som man alltid gör när man vill ha resultat. Om man nöjer sig med att ha en massa uppfattningar, en massa tyckanden och rätt plakat då nöjer man sig med att bara prata. Men om man som denna regering vill åstadkomma resultat skapar man allianser. Då går man ihop med stora länder och små länder och frågar: Vad är möjligt att göra för att se till att få sjysta villkor på plats och regler som inte i onödan snedvrider konkurrensen? Inte minst vi som ett litet land har ett oerhört stort intresse av att inte de stora länderna i EU kan använda sina stora muskler för att snedvrider konkurrensen och därmed slå ut företag i andra EU-länder. Men man måste ändå öppna upp en möjlighet här för att se till att vi gemensamt – det offentliga, regering, riksdag och staten, tillsammans med det privata näringslivet och akademien – kan hitta lösningar som innebär att vi kan ställa om vårt sätt att leva, så att vi inte är beroende av fossil energi för vår frihet och för vår välfärd.

Anf. 90 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag och näringsministern är helt överens om att vi ska ställa om till ett helt och hållet förnybart energisystem och att vi måste uppnå våra klimatmål. Vi i Vänsterpartiet vill gå fram fortare på klimatområdet än regeringen vill. Det är inte alls som ministern insinuerar. Och jag vet inte om det var en passning till mig att det var fråga om plakat. Det är en väldigt genomtänkt politik från Vänsterpartiets sida. Det är också därför som jag lyfter fram frågan om EU:s statsstödsregler, som är en tekniskt komplicerad fråga. Men jag anser att den måste granskas politiskt.

Då blir jag lite förvånad när ministern säger att det redan i dag finns undantag för miljöskydd och klimatåtgärder. Jag hittar inte dessa undantag i EU:s fördrag. Det gör inte heller någon av de experter som jag har talat med. Men ministern får gärna berätta var dessa undantag finns.

Fortfarande är det ett stort problem att man måste ansöka, notifiera, till kommissionen. Och det är kommissionen som fattar beslut om undantag. Vi har fått ett antal undantag för nedsättning i fråga om till exempel förnybara drivmedel. Men jag antar att man måste väga in vissa saker, eftersom de kriterier som finns i dag rör naturkatastrofer, regionalpolitik och sociala ändamål. Där har regeringen lyckats väl. Det är ändå bara för en kort period som man har fått dessa skattnedsättningar. Nästa år löper de ut.

Därför anser jag att det bästa vore att det var helt glasklart och tydligt i EU:s fördrag, eller i ett protokoll till fördraget i alla fall, att länder när det gäller miljöområdet och klimatområdet ska kunna gå före. Det ska inte kunna påstås vara i strid med EU:s statsstödsregler. Är det så ministern också tänker?

Jag skulle också vilja veta på vilket sätt regeringen driver en förändring av EU:s statsstödsregler. Jag har suttit i EU-nämnden i åtta år, och jag har faktiskt aldrig sett att regeringen har redovisat på EU-nämnden att regeringen driver en reform av EU:s statsstödsregler. Näringsministern, när lyfte ni fram denna fråga senast på EU-nivå?

Ministern gör en så stor affär av att det är viktigt att bilda allianser här, vilket jag verkligen håller med om. Det är viktigt att bygga allianser med andra progressiva länder som vill gå fram på miljö- och klimatområdet. Därför vore det intressant av få höra vilka länder som vi i dagsläget har med oss i denna fråga.

Avslutningsvis: En elektrifiering av fordonsflottan och en kraftfull utbyggnad av batteritillverkning, av vätgasproduktion och av ett vätgasnät kommer inte att låta sig göras utan någon form av statligt stöd, antingen från EU-nivå eller från medlemsstatsnivå. Detta ser jag som ett konkret område där EU:s statsstödsregler helt enkelt krockar med den elektrifiering och den satsning på hållbara transporter som vi behöver göra i framtiden. Anser ministern också att detta är just ett sådant område där statsstödsreglerna i dag sätter krokben, eller anser ministern att det fungerar bra som det är när det gäller elektrifiering av fordonsflottan?

Anf. 91 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Nej, hade vi ansett att sakernas tillstånd var precis som de ska vara hade vi inte tagit upp detta i januariavtalet tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna som är mycket centralt för regeringens politik. Vi menar att detta regelverk, nu när det öppnas upp för reformering, naturligtvis bör tillåta fler möjligheter att vidta till exempel klimatåtgärder. Det är nödvändigt och bra, också att låta länder som Sverige, som vill gå fram och som vill vara i fronten, att visa att det är fullt möjligt att kombinera jobb och tillväxt med ett gott liv att leva och att göra det på ett sätt som är bra för miljön och klimatet. Detta är ingenting som görs i en handvändning, det tror jag vi alla är medvetna om, men det är fullt möjligt att göra.

Det som jag vände mig mot var inte att vi ska driva detta; det ska vi göra. Vi skapar allianser. Jag har erfarenhet från TTE-rådet, det vill säga de ministrar som hanterar energi och ibland även en del klimatrelaterade frågor. Energi är så centralt för att kunna ställa om. 70 procent av klimatgasutsläppen kommer direkt eller indirekt från energisektorn och energianvändning. Ofta är vi allianser med länder som Nederländerna, Danmark, Tyskland i en del frågor och Frankrike i en del andra frågor. I grund och botten handlar det om att skapa en allians så att man uppnår en majoritet och därmed också kan göra förändringar.

Jag delar dock inte riktigt Jens Holms så nattsvarta bild av vad man kan och inte kan göra. Jag är en mycket pragmatisk politiker och är resultatinkriktad. Jens Holm har rätt i att det i princip är förbjudet med statsstöd, men det finns ett stort antal undantag som inte bara är tillfälliga.

Jag ska ta ett exempel som jag kan väldigt väl och jobbade mycket med under förra mandatperioden. Det gäller det nuvarande elcertifikatssystemet som finns till för att stödja och få fram förnybar elektricitet. Det inrättades redan 2003, det vill säga åtta efter att vi blev EU-medlemmar, och finns fortfarande kvar. Enligt den nuvarande uppgörelsen, energiöverenskommelsen, kommer det att vara kvar ganska länge till. Det har ökat tillgången på förnybar elektricitet i Sverige på ett fantastiskt sätt. Bara under förra mandatperioden lyckades vi öka stödet med ytterligare 90 procent. Det är klart att det är fullt i enlighet med de regler som gäller, annars hade vi inte kunnat göra det.

Det finns alltså sådana exempel. Räcker det? Nej, det gör det inte. Jag tycker att Jens Holm sätter fingret på ett antal saker. När det gäller en elektrifiering av transportsektorn görs det redan en hel del. Men det räcker inte. Vi kommer att behöva accelerera detta arbete.

När det gäller inrättande av en egen batteriproduktion ska jag säga följande. Lagring är en central del av att kunna ställa om vårt samhälle. Så länge vi har ordningen där elektricitet ska produceras och konsumeras exakt på sekunden får vi naturligtvis problem när vi har väldigt mycket väderberoende produktion. Därför behövs denna typ av lagring i transportsektorn för elbilar men också i vårt elsystem. Därför har naturligtvis regeringen tillsammans med privata initiativ jobbat stenhårt mot EU-kommissionen. Jag uppfattar att det finns en mycket stor angelägenhet i just EU-kommissionen att få denna typ av europeisk produktion. I dag är vi nämligen helt beroende av Asien för detta, och så kan det inte vara i längden. Vi kan inte byta ett oljeberoende från Mellanöstern mot ett batteriberoende från Asien med allt vad det innebär i fråga om sociala problem, miljöproblem och klimatproblem.

Anf. 92 JENS HOLM (V):

Fru talman! Detta är en otroligt viktig fråga. Visst är det som ministern säger, att det går att få undantag. Men problemet är att det är någonting som en med-

lemsstat måste ansöka om, och det tar lång tid för kommissionen att granska. Kommissionen granskar detta utifrån ett marknads- och konkurrensperspektiv. Det är ändå marknadsintressen som är överordnade. Detta marknadsperspektiv svävar som en osalig ande, anser jag, över oss politiker. Får vi göra detta eller inte för EU? När denna osäkerhet finns tenderar vi att dra oss tillbaka och inte göra saker. Det gäller nettodebiteringen på förnybar energi. Fick vi göra det eller inte? Var det statligt stöd eller inte? Energieffektiviseringsprogrammet PFE kommer ministern kanske ihåg. Vissa sa att det var ett statligt stöd. Borttagning av avgifter för tåg och sjöfart anses vara ett statligt stöd. Vad gäller de förnybara drivmedlen – biogas, etanol och biodiesel – hoppas jag verkligen inte att vår skattenedsättning försvinner nästa år.

Vi måste ta strid i Bryssel. Det är det här som är problemet. Vi tvingas lägga en massa energi på att argumentera för att detta är helt förenligt med marknaden. Vi borde bara behöva gå rakt fram för miljön och klimatet och veta att det inte är något som helst problem att göra detta, eftersom EU ska bejaka att länder minskar sina utsläpp och ställer om till hållbara och rättvisa samhällen.

Fru talman! Jag är relativt nöjd med de svar jag har fått. De betyder att regeringen ska agera för att reformera statsstödsreglerna utifrån ett miljö- och klimatperspektiv. Men jag skulle vilja se regeringen och ministrarna agera mycket mer offensivt, så att det tas upp på alla relevanta möten på EU-nivå. Det sker inte i dag, så det finns en hel del mer att göra.

Anf. 93 Näringsminister IBRAHIM

BAYLAN (S):

Fru talman! Att en ledamot är relativt nöjd med svaren från regeringen får väl ändå ses som ett högt betyg. Det är inte så ofta man får höra det, oavsett vilket svaret är.

I grund och botten tror jag att skillnaderna inte är så jättestora i Sverige, i alla fall inte mellan regeringen och Vänsterpartiet, i synen på att vi måste ställa om. Sedan kan det ibland finnas skillnader i hur man vill göra det här. Jag tror att många har uppfattat att regeringen vill göra Sverige till världens första fossilfria välfärdsland. Det har att göra med att vi behöver ställa om. Vi behöver göra det på ett konkret och stegvis sätt, så att vår konkurrenskraft, de jobb vi har och den tillväxt vi har kan bibehållas och kanske till och med utvecklas och bli mer hållbara.

Men vi vet också att det finns partier i både Sverige och Europeiska unionen, inte minst i det EU-val vi har framför oss, som naturligtvis inte vill detta alls. I det landskapet kommer vi naturligtvis att söka allianser för att genomföra de här förändringarna.

Jag vill ändå höja ett varningens finger. Jag tycker att Jens Holm gör det lite enkelt för sig när han säger att det borde vara upp till medlemsländerna. Risker är att länder med betydligt större ekonomiska muskler går in och snedvrider konkurrensen för sina egna industris väl och ve, konkurrerar ut oss som vill göra en

massa och maskerar det som till exempel miljö- och klimatåtgärder, fast det i grund och botten inte är det. Jag tror att det är viktigt att det ändå finns någon som kollar att det stämmer.

Samtidigt ska vi som sagt agera för att utrymmet att göra faktiska insatser för miljön och klimatet ska öka. Vi som vill visa världen att det är fullt möjligt att ställa om på ett pragmatiskt och resultatinriktat sätt och samtidigt utveckla välfärdssamhället ska också kunna göra det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2018/19:194 om utökade möjligheter till tillfällig föräldrapenning

Anf. 94 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Lina Nordquist har frågat mig om jag kan tänka mig att arbeta för att ge föräldrar rätt till tillfällig föräldrapenning för att lära skolpersonal livsavgörande kunskap och om jag överväger någon annan lösning på hur föräldrar ska få möjlighet att lära skolpersonal om barnens behov av egenvård. Slutligen frågar hon när familjerna kan räkna med ett nytt regelverk.

Barn med kroniska sjukdomar har precis som alla barn rätt till en likvärdig utbildning i en trygg miljö. En kommun ska se till att alla skolpliktiga barn i kommunen får gå i skola och ska erbjuda barn över ett år förskola i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Detta gäller oavsett om barnet är i behov av egenvård eller inte. Förskolan och skolan har ett ansvar för att barn får hjälp med sin egenvård, till exempel med att ta sin medicin när barnen vistas i verksamheten. Det är hälso- och sjukvården som avgör vilken åtgärd som kan utföras som egenvård i varje enskilt fall.

Möjligheten att få hjälp med egenvård i förskola och skola är en förutsättning för att barn och föräldrar ska kunna känna sig trygga samt för att föräldrar ska kunna förena familjeliv och arbete. Den tillfälliga föräldrapenningen ger föräldrar möjlighet till kompensering för förlorad arbetsinkomst när föräldern tillfälligt måste avstå från arbete i ett antal olika situationer när barnet är sjukt eller behöver besöka läkare.

Att kombinera arbete och föräldraskap kan vara särskilt utmanande för föräldrar till barn med kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning. Ofta behövs föräldern på plats i skolan eller förskolan för att lära upp personal kring det enskilda barnets sjukdom och egenvård. Detta kan vara svårt, särskilt för de föräldrar som inte har flexibla arbetstider. Hur det här bäst ska lösas måste undersökas vidare. Det kan vara inom den tillfälliga föräldrapenningen eller inom en annan förmån. Något färdigt svar finns i dag inte.

Lina Nordquist lyfter även i detta sammanhang upp familjeveckan. Familjeveckan kommer när den är fullt

utbyggd att innebära att fem dagar per år lämnas till respektive vårdnadshavare som arbetar och som har barn mellan 4 och 16 år. I ett första steg kommer tre dagar att lämnas per vårdnadshavare. För den som är ensam vårdnadshavare kommer i ett första steg sex dagar att lämnas och vid full utbyggnad tio dagar. Familjeveckans syfte är dock inte att åtgärda de problem som vi talar om här. Den ska kunna användas när förskolan eller skolan är stängd under lov, planeringsdagar eller liknande. Det är för många familjer, kanske de flesta, utmanande att få familjelivet och arbetslivet att gå ihop. Att därtill ha ett barn med en kronisk sjukdom, med den oro och den mängd vårdkontakter det kan innebära, minskar inte den utmaningen. Familjeveckan kommer att ge även dessa familjer, precis som andra familjer, lite extra marginaler, som de så väl kan behöva.

Anf. 95 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! Att vara förälder till ett barn med kronisk sjukdom innebär att bli vårdare utöver att vara mamma eller pappa. Det kan innebära nära kontakt med sjukvården. Det kan göra att man tvingas gå ned i arbetstid, fast man kanske egentligen inte vill. Det innebär också förstås många års oro.

Dessutom, utöver allt detta, kan föräldrarna behöva lära personalen i förskolan och sedan i skolan om barnets sjukdom varje gång barnet byter skola, klassföreståndare eller lärare. Det här kan naturligtvis ta många dagar. Om ett barn till exempel har diabetes räcker det inte ens att mäta blodsocker och ge insulin, utan en vuxen måste också känna igen barnets symtom och klara av att räkna ut precis vad som är rätt dos varje gång barnet ska äta. För föräldrarnas del handlar det om att de behöver kunna förmedla kunskap om just sitt barns behov och just sitt barns speciella situation.

Men enligt Försäkringskassans nya praxis blir barnet, som statsrådet vet, på något mirakulöst sätt friskt på väg till förskolan eller skolan. Det har inte varit så tidigare, men de senaste årens nya bedömning innebär att ett barn som kan vara i förskolan eller i skolan inte är sjukt i Försäkringskassans mening. Därför kan föräldrarna heller inte ta ut vab. I stället måste de ta ut semester, försöka flexa – och därmed använda den fritid som de har och som ska kunna användas till allt annat i livet – eller vara tjänstlediga utan lön. Så här får det naturligtvis inte vara.

Det var därför, herr talman, som jag ställde frågan till statsrådet Strandhäll om statsrådet kan tänka sig att arbeta för att ge föräldrar rätt till tillfällig föräldrapenning – vab – i syfte att stötta både barnet och skolpersonalen de här dagarna och ge den här kunskapen, som kan vara direkt livsavgörande. Jag bad också att få veta om statsrådet överväger någon annan möjlighet att vara lediga från jobbet än vab för de här föräldrarna. Jag frågade slutligen när föräldrarna och familjerna kan räkna med ett nytt regelverk och ny praxis vilka är bättre än dagens.

Herr talman! Jag är lättad och hoppfull över det svar jag fått – statsrådet Strandhäll ser vikten av att

varje barn får den hjälp det behöver i förskola och skola. Men jag hör egentligen inga svar på de frågor jag ställt.

Att bry sig om är fint. Det är mycket viktigt, särskilt för en förtroendevald. Men hos oss som har makt måste omtanken alltid kopplas till handling. Därför ställer jag frågan igen och hoppas begripa bättre. Anser statsrådet att tillfällig föräldrapenning kan vara en av vägarna att gå för de här familjerna?

Överväger statsrådet annars andra löningar, till exempel kontaktdagar? Slutligen: Jag inser att det naturligtvis är en fråga om en skattning, men när kan föräldrar slippa ta semester och bli utan lön för att hjälpa sitt sjuka barn?

Anf. 96 Statsrådet ANNIKA
STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Lina Nordquist, för en väldigt viktig interpellation! Jag är ganska väl förtrogen med bakgrunden till den. Jag har också vid flera tillfällen träffat företrädare för inte minst organisationer för föräldrar som har barn som lider av kroniska sjukdomar och funktionsnedsättning. De har pekat på just den här problematiken.

Det är otroligt viktigt att påpeka här att Försäkringskassan har gjort en annan bedömning och förändrat sin tillämpning i det här fallet. Tidigare beviljades tillfällig föräldrapenning i de här fallen. Det baserar sig på en dom i Högsta förvaltningsdomstolen.

Faktum är att man drev ett sådant ärende hela vägen. Domarna först i förvaltningsrätten och i kammarrätten gick i olika riktningar i frågan. När frågan till slut avgjordes i Högsta förvaltningsdomstolen utföll det på ett sådant sätt att det föranledde Försäkringskassan att förändra sin praxis när det gällde att kunna bevilja tillfällig föräldrapenning i de fallen.

Ledamoten känner kanske till att vi under förra mandatperioden tillsatte en utredning för att titta över hela föräldraförsäkringen. Ambitionen i den utredningen – som är avslutad och överlämnad – var att man skulle hinna med att titta på den tillfälliga föräldrapenningen. Detta var en av de frågor som inkluderades i det man skulle titta på.

Tyvärr hann utredningen inte med att titta på den tillfälliga föräldrapenningen. Därför måste vi nu söka en ny lösning på problematiken. Vi måste fundera, precis som ledamoten är inne på, i nya banor. Vad kan vi ta för initiativ under den här mandatperioden?

Jag brukar understryka när det gäller de här fallen att hälso- och sjukvården och skolan har ett stort ansvar. Sedan har det utfallit så att mycket av det ansvaret har lagts över på föräldrar, anhöriga och ibland på den person som själv är drabbad när det gäller att kommunicera om den egna vården.

Formellt kopplat till den lagstiftning vi har i dag har hälso- och sjukvården och skolan ett ansvar här. Jag har också en mycket stor respekt för de samtal jag har fört inte minst med många oroliga föräldrar i de här fallen.

Man upplever att det egentligen inte fungerar som avsett i många fall och att man inte är trygg med det. Därmed spelar föräldrarna i de här fallen en oerhört stor roll för att man ska kunna skapa en trygghet i övergången.

Jag vet också när jag fick en fråga vid något tillfälle på den allmänna frågestunden om detta att jag hänvisade till att vi arbetar för att få familjeveckan på plats. Det är en del av januariavtalet som vi har slutit tillsammans.

Dock vill jag, precis som jag gjorde i mitt interpellationssvar, säga att de bakomliggande orsakerna till familjeveckan inte är att lösa den här situationen, om jag får uttrycka det så. Men det kommer att medge fler föräldrar en större flexibilitet och även föräldrar till dessa barn.

Jag är beredd att titta vidare på frågan. Jag är också beredd att fundera på andra lösningar för att skapa en trygghet i de här situationerna. Jag önskar att vi redan hade hunnit med det.

Anf. 97 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! Tack, återigen, statsrådet!

Jag är glad över att statsrådet vill undersöka och försöka hitta bättre lösningar än dagens till hur föräldrar till barn med kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning kan finnas på plats i skolan eller förskolan när det behövs. Jag kommer att fortsätta följa frågan, och jag hoppas att det ska gå att hitta en lösning på detta.

Jag vill också tacka för det statsrådet precis sa om familjeveckan. Den 28 mars, som statsrådet hänvisar till, förde statsrådet och jag själv även då ett samtal om familjer med barn som har en kronisk sjukdom. Då sa statsrådet: ”Sedan måste man naturligtvis ställa sig frågan framåt om det är förändringar i vad som vi ska fokusera på eller den alldeles utmärkta familjeveckan.”

Nu ska jag inte hänga upp mig på ordet utmärkt. Men den inställningen gjorde mig då bekymrad. Genom januariavtalet har förvisso vi liberaler accepterat att tre familjedagar ska införas. Då ska det också bli så. Avtalet ska hållas. Men föräldrar till kroniskt sjuka barn ska inte behöva tvingas använda de dagar som andra kan använda för att vara på stranden eller gå på bio för att sitta i skolan i möten med skolpersonal.

Samma antal dagar kan heller inte räcka, oavsett vilken sjukdom barnet lider av eller hur många barn med kronisk sjukdom samma familj har. Därför är jag väldigt glad över att statsrådet sa här i talarstolen och även skrev i interpellationssvaret att familjeveckans syfte *inte* är att åtgärda de problem vi talar om här. Den ska användas när förskolan och skolan är stängd. Jag är mycket tacksam för att det är sagt.

Det är för många familjer utmanande att få ihop familjeliv och arbetsliv. Naturligtvis är det efter värre för de familjer som har ett eller flera barn med stora behov och kroniska sjukdomar.

Varmt tack för den vändningen. Den är viktig. Kan statsrådet lova oss liberaler att det är den nya inställningen som gäller i denna fråga? Familjeveckan ska

inte användas för möten om sjuka barn med skolpersonal.

Anf. 98 Statsrådet ANNIKA
STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Låt mig vara väldigt tydlig på den punkten. Precis som för många andra föräldrar är det tänkt att familjeveckan ska kunna innebära en större flexibilitet och möjlighet för föräldrar att få arbete och familjeliv att gå ihop.

Det är också väldigt tydligt, vilket jag också uttrycker här, att det inte är det grundläggande syftet med familjeveckan att, som ledamoten säger, föräldrar av helt andra skäl ska sitta i möten med skolan. Så är det.

Vi får naturligtvis söka vidare lösningar på den problematik som har uppstått relaterat till den förändrade tillämpningen av reglerna för den tillfälliga föräldrapenningen. Vi får försöka att möta upp, oaktat den lagstiftning som finns för skola eller hälso- och sjukvård, de behov som så tydligt uttrycks av föräldrar som har barn med kroniska sjukdomar eller funktionsnedsättning.

Jag tackar för en viktig och bra interpellationsdebatt så här långt.

Anf. 99 LINA NORDQUIST (L):
Fru talman! Tack, statsrådet!

Jag kan naturligtvis inte låta bli att ta chansen när jag nu står här att återigen betona det jag tror att vi är överens om.

Någon i klassrummet, på skolutflykten eller rasten behöver ha grundläggande förståelse även för sjuka barns behov, deras symtom, kunna sticka i fingret, tolka svar och ge rätt dos medicin. Föräldrarna ska inte behöva bära hela bördan för att detta ska hända. Det måste bli en del av vårt sociala skyddsnet.

Vi liberaler vill även att det ska gå att vabba vid möten mellan skolan och socialtjänst om ett barn till exempel har väldigt svåra sociala problem. Jag ser att vi kanske skiljer oss åt en del om lösningar, vilja och helt klart än så länge tydlighet i den här frågan. Jag ser också möjligheter till samsyn och till nya och bättre regelverk. Det tror jag att vi kan bygga vidare på och skapa någonting som kan vara riktigt bra.

Det är min bestämda uppfattning att dessa familjers villkor måste förändras. Jag är övertygad om att det i ett land som vårt, med en demokrati som vår och med resurser som våra går att hitta en lösning på detta. Det behövs för föräldrarnas skull, skolpersonalens skull och framför allt för barnens skull.

Anf. 100 Statsrådet ANNIKA
STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Så är det absolut; vi behöver naturligtvis titta på en klok och lämplig lösning för detta.

Samtidigt tror jag att det är otroligt viktigt att vi som politiker är tydliga mot de huvudmän som har ansvar för såväl hälso- och sjukvård som skola med att det i grund och botten är så att förskolan och skolan har ett ansvar för att barnen får hjälp med sin egenvård.

Det gäller till exempel det som vi talade om, att ta sin medicin, stick i fingret och så vidare.

Också arbetsgivaren har ett ansvar för att se till att den anställde har den kompetens som behövs. Det får naturligtvis inte tummas på, oavsett om man hittar lösningar som innebär att vi kan tillmötesgå också föräldrars behov att i ett introduktionsskede lära upp eller samtala med personalen. Så kan vi nå en full tydlighet och balans i de här delarna.

Jag tackar ledamoten för en bra och viktig interpellationsdebatt, och jag ser fram emot att arbeta vidare med frågan. Jag är också säker på att ledamoten kommer att återkomma och kolla upp det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2018/19:217 om feministisk utrikespolitik och hbtq

Anf. 101 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag var lite sen; vi hade räknat med att de andra interpellationerna skulle ta lite längre tid.

Ludvig Aspling har frågat utrikesministern i vilket avseende hon arbetar inom den feministiska utrikespolitiska teorin när Sverige stöder stater vars myndigheter förföljer hbtq-personer. Ludvig Aspling har också frågat henne på vilket sätt hon avser att arbeta för att Tanzania, Afghanistan, Etiopien och Somalia ska reformera sin hbtq-lagstiftning i mer liberal riktning samt vilken faktisk effekt på dessa länders hbtq-lagstiftning jag anser att omvärlden har haft hittills. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Den feministiska utrikespolitiken ger mig och regeringen ett kraftfullt verktyg att verka för de mänskliga rättigheterna, vilket även gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, och för de grupper som är strukturellt underordnade och diskriminerade. Genomförandet av den feministiska utrikespolitiken tar alltid sin utgångspunkt i de utmaningar som råder i den aktuella kontexten, alltså i det land som man verkar. Hbtq-personer utsätts för kränkningar av de mänskliga rättigheterna i alla delar av världen, bland annat genom diskriminering, hot om våld och våld.

När det gäller utvecklingssamarbetet har riksdagen fastställt att det övergripande målet är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Det gör utvecklingssamarbetet till ett viktigt verktyg för hbtq-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter internationellt. Sverige är en viktig aktör och verkar såväl globalt och regionalt som lokalt. Dialog och påverkansarbete är viktiga arbetsätt.

Sidas genomförandepartner arbetar med att bistå med bland annat expertis i lagstiftningsarbetet i samarbetsländer, och så gör även FN-aktörer som Högkommissariens kontor för mänskliga rättigheter. Genom utvecklingssamarbetet bygger Sverige en bredd

av relationer med aktörer från olika delar av samhället, vilket bidrar till Sveriges möjligheter att driva frågor som mänskliga rättigheter. I flera länder går Sveriges bistånd i stor utsträckning till civilsamhället och till multilaterala partner.

Situationen för hbtq-personer är mycket svår i de länder som Ludvig Aspling lyfter, och vi måste arbeta långsiktigt för att nå en positiv förändring. Ibland handlar det om att bidra till att bromsa en negativ utveckling.

I Tanzania ser vi en oroande tillbakagång vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Påverkansarbete gentemot en bredd av aktörer som civilsamhällesorganisationer, religiösa samfund, offentliga institutioner, politiker och journalister behövs och tar lång tid. Sverige stöder organisationer, inklusive FN-organisationer, som arbetar för hbtq-personers rättigheter i landet bland annat i syfte att bygga kapacitet för de lokala organisationer som arbetar med dessa frågor.

Det svenska biståndet till Somalia kanaliseras i huvudsak via FN och Världsbanken och syftar till att stärka system och institutioner som upprätthåller och garanterar respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer samt stärker den institutionella kapaciteten för ansvarsutkrävande. Detta ska naturligtvis också tillförsäkras hbtq-personer.

De demokratiska reformer, bland annat den nya lagen för civilsamhället som genomförts i Etiopien, innebär att möjligheterna har ökat för en liberalisering. Men en attitydförändring kan ta tid. För att bättre kunna stödja de demokratiska reformerna i landet har regeringen därför nyligen beslutat att utöka utvecklingssamarbetet med Etiopien med 200 miljoner kronor för de två återstående åren av strategiperioden. I dialogen med Sverige lyfter regeringen att situationen för hbtq-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna inte är tillräcklig. Men i övrigt finns en positiv utveckling i Etiopien som vi kraftigt stöder.

I Afghanistan är sexuella handlingar mellan personer av samma kön omgärdade av kraftig stigmatisering och bestraffas med långa fängelsestraff. Men sedan införandet av en straffrättsreform 2017 är de inte längre, som interpellanten hävdar, belagda med dödsstraff.

Vi fortsätter att aktivt arbeta för en progressiv samhällsutveckling i Afghanistan där arbetet för mänskliga rättigheter är en huvuduppgift. Att upphöra med detta skulle försvaga de institutioner som håller på att växa fram, något som knappast skulle gagna landets hbtq-personer.

Anf. 102 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! De länder som får mest bistånd från Sverige är Tanzania, Afghanistan, Etiopien och Somalia. En stor del av stödet går just till att stötta offentliga myndigheter och statsapparater.

Samtidigt utövar myndigheter i de här fyra länderna ett ganska grovt och även lagstadgat förtryck mot just hbtq-personer – något som redogörs för på ett härresande sätt i rapporten *State-Sponsored Homophobia*, som ges ut av ILGA.

I Tanzania riskerar den som begår en frivillig homosexuell handling livstids fängelse, medan samma gärning i Etiopien kan ge 15 års fängelse. I Somalia och Afghanistan är situationen lite mer osäker. Det har skett en straffrättsreform i Afghanistan, så som biståndsministern påpekar, men eftersom det finns en hel del godtycklighet i rättstillämpningen där hävdar experter fortfarande att dödsstraffet är en risk.

I USA har president Trump nyligen lanserat en diplomatisk offensiv som kallas *global pushed decriminalized homosexuality* om hur man planerar att använda just biståndet som ett verktyg för att nå detta mål.

Samtidigt har Sverigedemokraterna föreslagit ett moraliskt golv för biståndsmottagare, vilket skulle innebära att biståndspengar aldrig kan finansiera en myndighet samtidigt som den förtrycker och begår människorättsbrott.

Vi har naturligtvis förståelse för dilemmat som uppkommer mellan å ena sidan att finnas på plats och påverka och å andra sidan risken att man finansierar saker som inte är bra. Vi ser däremot väldigt lite som tyder på att något av dessa länder är på väg att förändra sin inställning till sexuella minoriteters rättigheter. Ett undantag skulle kunna vara den nya afghanska straffrättslagen, men det beror lite grann på hur den implementeras och om den faktiskt blir verklighet.

Skillnaden mellan hur vi ser på dessa frågor och hur regeringspartierna ser på dem kokar ned till en klassisk konflikt mellan konservatism å ena sidan och vänsterliberalism å andra sidan. Konservatismen hävdar att det finns absoluta värden som gäller för alla människor oavsett ursprung, nationalitet eller religiös tillhörighet. Regeringspartierna däremot grundar sin världsbild i mångkulturalismen, vilken bottnar i en tanke om att alla kulturer är lika mycket värda och att betenden och traditioner som bottnar i exempelvis religion eller kultur inte kan kritiseras av utomstående. Detta resulterar till exempel i att hbtq-personer i Afghanistan enligt uppgift fortfarande kan dömas till långa fängelsestraff, eller till och med döden, av ett rättsväsen som finansieras av pengar från Sida och Europeiska unionen – någonting som vi ser som fullständigt oacceptabelt.

Jag vill därför fråga biståndsministern vad den feministiska utrikespolitiken i teorin säger om att stötta rättsväsendet i en stat som fängslar hbtq-personer eller belägger detta med dödsstraff.

Jag vill också fråga om biståndsministern ser några tecken på att dessa länder är på väg i en mer positiv riktning. I Afghanistan har vi sett en potentiellt positiv utveckling, men om biståndsministern kan hålla sig till de andra tre länderna: Ser vi någon möjlighet till en positiv utveckling där?

Anf. 103 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Jag måste börja med att säga att jag tycker att den övergripande förändring vi nu ser i världen tyvärr går åt andra hållet. Det är fler och fler länder som blir mer och mer auktoritära och arbetar för att

begränsa mänskliga rättigheter för minoriteter och för människor som arbetar politiskt i opposition, men också för journalister och det öppna samtalet. Det gäller naturligtvis också i en rad av våra biståndsländer.

I Afghanistan ser vi ett litet tecken på en mindre förändring. I Etiopien ser vi generellt en större frihet och en ökad möjlighet för en öppen offentlig debatt. Det finns alltså också exempel på positiv utveckling.

Det här samtalet tycker jag också visar på en positiv utveckling. SD har ju annars snarare visat en mycket negativ attityd gentemot hbtq-personer och minoriteter. Man har varit emot praktiskt taget alla reformer på området som riksdagen har beslutat de senaste åren. Vi har många exempel på det. Till exempel har ledande personer som Björn Söder jämfört homosexualitet med pedofili. Om vi ser en omvändning hos Sverigedemokraterna i det här perspektivet är det en oerhört positiv och oförutsedd utveckling som jag måste säga att jag stöder starkt.

När det gäller USA, som Ludvig Aspling också tar upp, har ju de fått ett dåligt rykte i fråga om bistånd de senaste åren då Trump har arbetat för att begränsa flickors och kvinnors rättigheter och också vill minska biståndsbudgeten. Detta har dock inte lyckats fullt ut, särskilt inte det sistnämnda. Jag träffade chefen för Usaid, Mark Green, för några veckor sedan, och där har man lyckats upprätthålla en hyggligt bra budget på samma nivå som tidigare, trots administrationens och regeringens arbete för att begränsa den. Vi har också ett nära samarbete mellan svenska biståndsorganisationer och Usaid inom en rad områden.

Det Ludvig Aspling syftar på när det gäller arbete för hbtq-personer är vad jag förstår en enskild ambasadör som har gjort ett positivt utspel och vill att USA ska driva frågan om att förändra lagstiftningen i världen. Det verkar dock inte ha stöd i administrationen. Vi har frågat administrationen i Washington, och de säger att de inte planerar några initiativ och att det inte kommer några pengar för att göra någonting på det här området.

Det är nog tyvärr så att Sverige får fortsätta att driva hbtq-personers rättigheter vidare utan ett starkt stöd från USA. Men vi skulle naturligtvis välkomna en förändring även där.

Anf. 104 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Det är ju alltså så att USA är världens största biståndsgivare. De ger mer pengar än något annat land.

Jag har naturligtvis inte samma personliga kontakter som biståndsministern. Jag har svårt att uttala mig om vad som sägs mellan de amerikanska myndigheterna. Jag kan bara utgå från det som vi läser i medierna.

Det är sant, som biståndsministern säger, att fler och fler stater blir mer och mer auktoritära och att vi ser en generellt negativ utveckling. Det stämmer. Men det är också så att dessa länder får mer och mer bistånd. Vad gäller de inkomster som kommer från biståndsgivarna är det inte alltid det finns en tydlig koppling mel-

lan att ett land betar sig på ett sätt som vi inte kan acceptera och att pengaflödet avslutas, vilket vi tycker är ett verktyg som man borde använda i större utsträckning. Tanzania är ett alldeles utmärkt exempel, men det finns fler.

Jag tänkte att vi skulle titta lite grann på skillnaden mellan att skydda dessa personer från angrepp från civilsamhället eller från andra människor och att skydda dem från staten. Det är en väldigt stor skillnad.

I det ena fallet, om hbtq-personer utsätts för diskriminering eller våld i samhället generellt, är det inte alltid statsapparaten har möjlighet att gå in och styra det. Dessa stater har ofta inte särskilt bra kontroll över sitt eget territorium, ibland inte ens över sitt eget rättsväsen.

Men det vi pratar om här är alltså stater vars offentliga statsapparat i sin officiella brottsbalk skriver in att personer som begår till exempel en homosexuell handling ska dömas till 15 års fängelse eller livstid. De här länderna får fortfarande enormt stora mängder pengar från Sverige, trots att detta är någonting som de skulle kunna ändra med ett penndrag.

Jag säger inte att det nödvändigtvis skulle lösa situationen helt och hållet, men det skulle ändå vara ett sätt för dem att visa att de här traditionerna som fortfarande finns är någonting som de försöker förbättra.

Det är detta verktyg som biståndsministern inte verkar vara villig att använda.

Jag tycker också att det känns tveksamt när biståndsministern säger att vi tar utgångspunkt i den aktuella kontexten. Jag tolkar detta lite grann som att man måste ta hänsyn till vad ett visst land tycker i dessa frågor när man till exempel bestämmer vilka krav man ska ställa. Detta ser vi som väldigt tveksamt. Det måste finnas en gräns som Sverige drar där vi inte längre kan vara med och finansiera ett visst projekt eller en viss myndighet.

Ta den afghanska polisen, till exempel. Den tror jag är det bästa exemplet på detta. Den afghanska polisen är välkänd för att systematiskt våldta barn och hålla barn som sexslavar. Detta känner alla till som har insikt i hur Afghanistan fungerar. Det är en polismyndighet som har inte har varit särskilt aktiv med att upprätthålla de rättigheter som stadgas i den nya kvinno-rättslagen, EVAW-lagen. Det har FN konstaterat, och det är också välkänt.

Den afghanska polismyndigheten är inte en lämplig mottagare av biståndspengar – inte bara på grund av att landet fängslar hbtq-personer utan också av många andra anledningar.

Det är just det som är kärnan i den här interpellationen. Vi anser att västvärlden måste vara beredd att stänga kranen när man når en viss gräns. Finns det en sådan gräns, skulle jag vilja fråga biståndsministern, när ni också känner att nu det är dags, nu kan vi inte längre finansiera till exempel den afghanska polisen? Vad är det den afghanska polisen ska behöva göra innan ni anser att måttet är rågat?

Anf. 105 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Jag tycker inte riktigt att Ludvig Aspling svarar på min fråga om SD verkligen har nått upp till något slags golv som man kan anse acceptabelt när det gäller rättigheter för hbtq-personer eller om det är Ludvig Aspling personligen som driver de frågorna. Jag ser många exempel på att just sverigedemokrater inte verkar anse att hbtq-personers rättigheter är väsentliga över huvud taget.

I övrigt finns det naturligtvis en hel del att diskutera inom det här området. Tanzania tycker jag är ett intressant exempel som visar hur vi jobbar och hur jag vill arbeta. Vi har nu, i går faktiskt, i regeringen antagit nya anvisningar när det gäller en ny strategi för Tanzania där vi visar att vi känner en stor oro över utvecklingen där. Bristen på mänskliga rättigheter är betydande, och det finns också problem med hot mot och fängslande av politiska motståndare och journalister. Därför vill vi i den nya strategin ha en närmare dialog med landet innan vi bestämmer oss för hur omfattningen av och inriktningen på det tanzaniska biståndet ska vara framöver.

Kan vi inte få tillfredsställande svar kan det sluta med att vi minskar biståndet till Tanzania väsentligt, trots att det är en samarbetspartner för Sverige och har varit så i flera decennier.

Anf. 106 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Jag måste understryka för biståndsmministern att den här interpellationen handlar om bistånd. Sverigedemokraterna är inte finansierade med biståndspengar, och vi får inga biståndspengar hur mycket vi än försöker, som vi har pratat om tidigare.

Just angående hur man ska agera gentemot de här länderna tycker jag inte att jag får ett tydligt svar. Den fråga som jag ställer och som jag gärna vill ha ett svar på är: Finns det en gräns för när det är dags att stänga av kranen? Jag frågade om Afghanistan, och jag frågade om Tanzania. Det är alldeles utmärkt att man funderar på det här och planerar att kanske göra det. Det är jättebra i så fall.

Tanzania är ett utmärkt exempel på ett land som faktiskt inte borde få några biståndspengar längre, i alla fall inte i den omfattning som de får nu. Tanzania befinner sig i en annan situation än Afghanistan och andra länder.

Vad gäller just Afghanistan är jag särskilt intresserad av polismyndigheten där. Den får lönerna utbetalda genom den afghanska återuppbyggnadsfonden dit det svenska bidraget inte är öronmärkt. De får ändå pengar via EU också.

Jag undrar: Finns det någon gräns för vad polismyndigheterna i Afghanistan kan hitta på för tokigheter innan biståndsmministern känner att vi måste stänga av kranen och inte längre kan finansiera det här? Det är det jag funderar på. Beteendet hos de här myndigheterna är just nu väldigt illa. Det är inte alls bra.

Det var egentligen bara det jag ville fråga.

Anf. 107 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Jag vill gärna svara på frågan om det här med kontexten. Är det så som Ludvig Aspling säger att vi beroende på situationen avgör *om* vi ska driva de här frågorna eller inte? Nej, det är snarare så att situationen i de olika länderna avgör *hur* man driver frågor om mänskliga rättigheter. I vissa länder, till exempel Afghanistan, finns det inga organisationer över huvud taget som öppet driver frågan om hbtq-personers rättigheter. Det är inte möjligt att göra det nationellt i Afghanistan.

Man kan säga att Sverige är det land som historiskt sett har gjort mest nytta av alla när det gäller att unga flickor ska få gå i skolan. Vi har en mycket omfattande verksamhet när det gäller utbildning och skolor, och den finansieras delvis med svenska biståndspengar. Jag tycker att det vore väldigt olyckligt om det skulle dras tillbaka på grund av att det är en mycket ålderdomlig karaktär på kulturen och en orimlig attityd gentemot minoriteter i övrigt i det landet.

Afghanistan är exempel på ett land som är oerhört problematiskt. Det har nu varit mer eller mindre i konflikt i decennier, och vi vet inte hur länge det ska fortsätta. Men än så länge har Sverige valt att arbeta aktivt för att få en positiv utveckling. Vi får se när vi gör nästa strategiförändring och hur vi tar beslut i den frågan framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 9 maj

2018/19:227 Fredsprocessen i Mellanöstern
av *Ludvig Aspling* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:228 Höjning av skatten på bensin och diesel

av *Edward Riedl* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:229 Sveriges virkesförsörjning till industrin

av *John Widegren* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:230 Stärkande av äganderätten i Sverige

av *Lars Beckman* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 9 maj

2018/19:627 Sveriges utvisningspolitik

av *Louise Meijer* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson
(S)

2018/19:628 Propositionen om vapendirektivet

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 9 maj

2018/19:592 Sveriges deltagande på världsutställningen Expo 2020 i Dubai

av *Ali Esbati* (V)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:599 Parisavtalet och handel med USA

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Ann Linde (S)

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 11.44.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med

§ 8 anf. 93 (delvis) och

av talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Aktuell debatt med anledning av Klimatpolitiska rådets

rapport	1
Anf. 1 JENS HOLM (V)	1
Anf. 2 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	1
Anf. 3 MARLENE BURWICK (S)	2
Anf. 4 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	2
Anf. 5 MARTIN KINNUNEN (SD)	2
Anf. 6 RICKARD NORDIN (C)	3
Anf. 7 JENS HOLM (V)	3
Anf. 8 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	4
Anf. 9 TINA ACKETOFT (L)	4
Anf. 10 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	5
Anf. 11 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	5
Anf. 12 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik	5
Anf. 13 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	5
Anf. 14 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik	6
Anf. 15 RICKARD NORDIN (C) replik	6
Anf. 16 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik	6
Anf. 17 RICKARD NORDIN (C) replik	6
Anf. 18 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik	6
Anf. 19 JENS HOLM (V) replik	6
Anf. 20 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik	6
Anf. 21 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik	7
Anf. 22 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik	7
Anf. 23 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	7
Anf. 24 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik	7
Anf. 25 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	7
Anf. 26 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik	7
Anf. 27 MARLENE BURWICK (S)	7
Anf. 28 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	8
Anf. 29 MARLENE BURWICK (S) replik	8
Anf. 30 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	8
Anf. 31 MARLENE BURWICK (S) replik	8
Anf. 32 RICKARD NORDIN (C) replik	8
Anf. 33 MARLENE BURWICK (S) replik	8
Anf. 34 RICKARD NORDIN (C) replik	8
Anf. 35 MARLENE BURWICK (S) replik	8
Anf. 36 JENS HOLM (V) replik	8
Anf. 37 MARLENE BURWICK (S) replik	9
Anf. 38 JENS HOLM (V) replik	9
Anf. 39 MARLENE BURWICK (S) replik	9
Anf. 40 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	9
Anf. 41 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik	9
Anf. 42 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	9
Anf. 43 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik	9
Anf. 44 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	9

Anf. 45 MARLENE BURWICK (S) replik	10
Anf. 46 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	10
Anf. 47 MARLENE BURWICK (S) replik	10
Anf. 48 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	10
Anf. 49 JENS HOLM (V) replik.....	10
Anf. 50 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	10
Anf. 51 JENS HOLM (V) replik.....	10
Anf. 52 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	10
Anf. 53 MARTIN KINNUNEN (SD).....	10
Anf. 54 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	11
Anf. 55 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	11
Anf. 56 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	11
Anf. 57 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	11
Anf. 58 RICKARD NORDIN (C)	11
Anf. 59 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	12
Anf. 60 RICKARD NORDIN (C) replik	12
Anf. 61 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	12
Anf. 62 RICKARD NORDIN (C) replik	12
Anf. 63 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	12
Anf. 64 RICKARD NORDIN (C) replik	12
Anf. 65 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	12
Anf. 66 RICKARD NORDIN (C) replik	12
Anf. 67 JENS HOLM (V) replik.....	13
Anf. 68 RICKARD NORDIN (C) replik	13
Anf. 69 JENS HOLM (V) replik.....	13
Anf. 70 RICKARD NORDIN (C) replik	13
Anf. 71 JENS HOLM (V).....	13
Anf. 72 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	13
Anf. 73 JENS HOLM (V) replik.....	13
Anf. 74 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	13
Anf. 75 JENS HOLM (V) replik.....	14
Anf. 76 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	14
Anf. 77 MARLENE BURWICK (S) replik	14
Anf. 78 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	14
Anf. 79 MARLENE BURWICK (S) replik	14
Anf. 80 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	14
Anf. 81 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	14
Anf. 82 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	15
Anf. 83 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	15
Anf. 84 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	15
Anf. 85 TINA ACKETOFT (L).....	15
Anf. 86 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) ..	15
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	15
§ 3 Avsägelser	15
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	16
§ 5 Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott.....	16
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	16
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott.....	17
§ 8 Svar på interpellation 2018/19:219 om förändring av EU:s statsstödsregler	18
Anf. 87 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	18
Anf. 88 JENS HOLM (V).....	18
Anf. 89 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	18
Anf. 90 JENS HOLM (V).....	19

Anf. 91 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	19
Anf. 92 JENS HOLM (V).....	20
Anf. 93 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	20
§ 9 Svar på interpellation 2018/19:194 om utökade möjligheter till tillfällig föräldrapenning.....	21
Anf. 94 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S)	21
Anf. 95 LINA NORDQUIST (L).....	21
Anf. 96 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S)	22
Anf. 97 LINA NORDQUIST (L).....	22
Anf. 98 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S)	23
Anf. 99 LINA NORDQUIST (L).....	23
Anf. 100 Statsrådet ANNIKA STRANDHÄLL (S)	23
§ 10 Svar på interpellation 2018/19:217 om feministisk utrikespolitik och hbtq	23
Anf. 101 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	23
Anf. 102 LUDVIG ASPLING (SD)	24
Anf. 103 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	24
Anf. 104 LUDVIG ASPLING (SD)	25
Anf. 105 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	26
Anf. 106 LUDVIG ASPLING (SD)	26
Anf. 107 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	26
§ 11 Anmälan om interpellationer	26
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	26
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor	27
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 11.44.	27